

Stockholms
stad

Miljö- och klimathandlingsplan 2026

Kungsholmens stadsdelsförvaltning

Innehåll

1. Inledning	2
2. 2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd.....	3
KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning	3
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring	3
Nämndmål: 2.1.1 Kungsholmens verksamheter är energieffektiva och resurssmarta med låg påverkan på klimatet	5
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.2 Stockholm ska vara en stad där den biologiska mångfalden ökar	9
Nämndmål: 2.2.1 Kungsholmen är en grön och resilient stadsdel med hög biologisk mångfald	11
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.3 Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar	13
Nämndmål: 2.3.1 Kungsholmens verksamheter använder klimatsmarta och resurseffektiva resor och transporter	14
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmsbornas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer	15
Nämndmål: 2.4.1 Giftfria miljöer, ren luft och rent vatten främjar kungsholmsbornas hälsa	16
3. Arbetsområden.....	19
Agenda 2030	19
Biologisk mångfald	21
Energieffektiviseringar.....	24
Inköp.....	26
Kemikalier.....	32
Klimatanpassning	35
Livsmedel	37
Plast	40
Resor och transporter	42
Rättvis och inkluderande omställning	44
Återvinning och återbruk	47

4. Stadens miljö- och klimatmål	51
Stockholms Miljöprogram 2030	51
Stadens sju miljömål	52
Arbetsätt för att nå miljömålen	61
Stockholms Klimathandlingsplan 2030	63
5. Centrala dokument för miljö-, klimat- och hållbarhetsarbetet.....	70
Övergripande dokument.....	70
Miljö- och klimatprogram	70
Agenda 2030 med mera.....	70
6. Stöd i miljö- och klimatarbetet.....	72
Rese- och mötespolicy Stockholms stad 2024	72
Kostdatasystemet Tendmill	72
Stocket återbruk	73
Chemsoft – stadens kemikaliehanteringssystem.....	73
Utbildningar	75
Checklistor och guider staden	75
Handskguide kök.....	75
Kemikaliesmart förskola	76
Hållbar äldreomsorg.....	76
Leva Hållbart	76
Checklistor.....	76

1. Inledning

Kungsholmens lokala miljö- och klimathandlingsplan är framtagen som stöd för miljö-, klimat och hållbarhetsarbetet på Kungsholmen under 2026.

Handlingsplanen tydliggör vad förvaltningens verksamheter har att arbeta med under året inom miljö- och klimatområdet. Den pekar också på de viktigaste målen och programmen som finns inom miljö, klimat och hållbarhet inom Stockholms stad, och på en del av de stöd och system som finns att använda. Agenda 2030 ska genomsyra arbetet, och återkommer genom handlingsplanen med dess målsymboler.

Först presenteras det miljö- och klimatarbete stadsdelsnämndsområdet beskriver under KF:s inriktningsmål 2: *Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning* i verksamhetsplanen: 2026 *Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd*.

Sedan följer en fördjupad information i bokstavsordning för de miljöområden som förvaltningen har stort fokus på. Särskilda samverkansområden för förvaltningen 2026 är fortsatt arbete med plastminskning, tema *God mat för hälsa, klimat och miljö*, samt hållbara inköp. För varje område återkommer relevanta delar från verksamhetsplanen, märkta med nummer för respektive mål.

Stockholms Miljöprogram 2030 är byggt runt sju övergripande mål med 18 underliggande etappmål som kortfattat beskrivs och följs av Klimathandlingsplan 2030, som fördjupar miljöprogrammets två klimatmål i form av fem omställningsarenor.

En sammanställning av program och handlingsplaner för stadens miljö- och klimatarbete, samt dokument kopplade till Agenda 2030 följer sedan. Handlingsplanen avslutas med redogörelser och länkar till några av stadens system, utbildningar, och webbsidor för miljö- och klimatarbetet och till sist följer Kungsholmens checklistor för att minska onödig elförbrukning i våra lokaler, för hållbara kontor (med egen checklista för Tekniska nämndhuset) och för att minska onödig plastförbrukning i våra verksamheter.

2. 2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

Under kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning* är fyra verksamhetsområdesmål insorterade:

- Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring
- Stockholm ska vara en stad där den biologiska mångfalden ökar
- Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar
- Stockholmarnas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer

Nämnden bidrar till att inriktningsmålen nås genom att:

- Kungsholmens verksamheter är energieffektiva och resurssmarta med låg påverkan på klimatet
- Kungsholmen är en grön och resilient stadsdel med hög biologisk mångfald
- Kungsholmens verksamheter använder klimatsmarta och resurseffektiva resor och transporter
- Giftfria miljöer, ren luft och rent vatten främjar kungsholmsbornas hälsa

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att nämndens verksamheter arbetar för ett Stockholm som är klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040, och en fossilfri organisation 2030.

Kungsholmens verksamheter är energieffektiva och resurssmarta med låg påverkan på klimatet

Nämnden ska implementera Miljöprogram 2030, under detta mål med målen

- 1: En rättvis och inkluderande omställning,
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck och
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm;

samt Klimathandlingsplan 2030 med omställningsarenorna

- Agera för en rättvis och inkluderande omställning,
- Utveckla ett klimatpositivt energisystem och
- Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

Kungsholmens lokala miljö- och klimathandlingsplan ska uppdateras utifrån dessa program.

Kommunikationen om miljö, klimat och hållbarhet fortsätter, både internt och externt. Invånarna erbjuds fler möjligheter att delta i samtal och aktiviteter, exempelvis på Kungsholmens internationella bibliotek, Baltzar träffpunkt för att inspirera seniorer till hållbara val och på fritidsgården Kuggen, för samtal med unga om hållbara val och cirkulärt tänkande. Information om hållbarhetsarbete och hållbara val sprids även i foldern *Kungsholmen i korthet* och via interna forum. Nämnden anpassar sin ansökningsstruktur för att inkludera föreningsstöd med miljö- och klimatinriktning.

Inköp och konsumtion styrs av stadens riktlinjer och ska bli mer hållbara, med minskad klimatpåverkan, fler cirkulära lösningar och ökat återbruk. Stocket är förstahandsalternativ vid inköp av möbler och inventarier. Andelen ekologiska och hållbarhetsmärkta produkter ökar, och användningen av plastartiklar och engångsprodukter fortsätter att minska och flergångs- och returalternativ väljs i högre grad. Genom att använda stadens gemensamma system för e-handel ökar förutsättningarna för att klimat- och miljökrav ställs och att uppföljningen sker systematiskt och att klimatpåverkan från stadens och förvaltningens konsumtion halveras fram till år 2030. Under året fortsätter arbetet med hållbara inköp, se vidare verksamhetsområdesmål 3.7.

Klimatpåverkan från livsmedel och matsvinn minskar genom aktivt förebyggande arbete i alla verksamheter som hanterar mat. Tallriks-, serverings-, köks- och lagringssvinn mäts regelbundet, och statistik från måltidsentreprenörer följs upp. Förskolorna utvecklar också ett nytt system för systematiskt matsvinnsarbete, vilket ger bättre analysmöjligheter och underlag för åtgärder.

Äldreomsorgen på Kungsholmen ställer om till hållbar verksamhet under 2026 genom att projektet *Hållbar Äldreomsorg på Kungsholmen* går in i en omställningsfas och ingår i ordinarie rutiner och arbetssätt. Fokus kommer ligga på minskad plast- och engångsansvändning, ekologisk och klimatsmart mat, medveten kemikaliehantering, återvinning samt dialog och inkludering av de äldre.

I alla parkupprustningar ses möjligheten att renovera och återbruka material över och arbetet fortgår för att utveckla och öka andelen jord som förbättras och återanvänds på plats. Material från parkupprustningar återanvänds där det är möjligt. Vid upphandling, omförhandling eller förlängning av avtal ska fossilfria transporter krävas.

Energiförbrukningen i nämndens lokaler kartläggs per kvadratmeter för att identifiera och åtgärda energikrävande lokaler. Samarbete med fastighetsägare fortsätter för energieffektivisering och optimerad drift genom bättre ventilation och uppvärmning.

Arbetet kopplar till flera mål i Agenda 2030, främst mål 3: God hälsa och välbefinnande, mål 4: God utbildning, mål 7: Hållbar energi, mål 10: Minskad ojämlikhet, mål 11: Hållbara städer, mål 12: Hållbar konsumtion, mål 13: Bekämpa klimatförändringarna samt mål 17: Genomförande och globalt partnerskap.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål år 2026	Periodicitet
Andel upphandlingar som bidrar till cirkularitet	75 %	Tas fram av nämnd/styrelse	År
Inköpta förbrukningsartiklar i plast i stadens verksamheter	42,5 ton	525 ton	År
Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel	1,5 kg CO2 per kg livsmedel	1,5 kg CO2 per kg livsmedel	År
Köpt energi i stadens organisation	3,2 GWh	1 675 GWh	År

Nämndmål: 2.1.1 Kungsholmens verksamheter är energieffektiva och resurssmarta med låg påverkan på klimatet

Beskrivning

Den interna och externa kommunikationen om miljö, klimat och hållbarhet utvecklas och kontakten med Kungsholmens invånare om dessa frågor ökar - Förvaltningen anordnar träffar för och med Kungsholmens invånare för att kommunicera och samtala om att leva och konsumera hållbart i Stockholm. Till dessa träffar bjuds aktuella gäster in. Arbetet sker i samverkan med

Kungsholmens bibliotek Internationella biblioteket. Kommunikationen om samtalsarenorna ökar för att få flera besökare. Förvaltningen anpassar sin ansökningsstruktur för att inkludera föreningsstöd med miljö- och klimatinriktning. Förvaltningen fortsätter genomföra miljö- och klimatdialoger på Baltzar träffpunkt för att inspirera äldre till hållbara val och ska också besöka fritidsgården Kuggen för samtal med de unga om hållbara val och cirkulärt tänkande. Föräldrar, anhöriga och brukare informeras om varför staden väljer ekologiskt och väljer bort skadliga kemikalier i förskolornas, socialtjänstens och äldreomsorgens verksamheter och varför det är bra. Kungsholmen i korthet utvecklar informationen om förvaltningens hållbarhetsarbete. Information sprids internt i förvaltningen om miljö och klimat-arbetet i olika forum, t ex Chefsposten, förvaltningsmöten, nätverksmöten och intranätet. Förvaltningen fortsätter besöka socialtjänstens enheter för miljö- och klimatsamtal under året.

Förvaltningens inköp är medvetna, hållbara och följer stadens riktlinjer - Klimatpåverkan från stadens och förvaltningens konsumtion ska halveras fram till år 2030. Inköpen utgör en viktig grund för att nå detta mål. Inköp av varor och tjänster följer stadens riktlinjer och görs i första hand genom avrop från avtal med upphandlade leverantörer. Genom att använda stadens gemensamma system för e-handel ökar förutsättningarna för att klimat- och miljökrav ställs och att uppföljningen sker systematiskt. Nämndens verksamheter ska begränsa inköp till det som är nödvändigt och maximera möjligheten för cirkulära lösningar samt delning av inventarier. Andelen ekologiskt certifierade och hållbarhetsmärkta produkter och varor i förvaltningens inköp ökar. Flergångs- och returalternativ väljs i högre grad. Återbruket ökar och Stocket är förstahandsalternativ vid inköp av möbler och inventarier. Vid upphandling, omförhandling eller förlängning av avtal ska fossilfria transporter krävas.

Regelbundna förvaltningsgemensamma nätverksmöten för inköpare fortsätter för att öka kunskapen om hållbara inköp, och säkerställa inköpsprocessen och dess uppföljning. Avdelningarna utreder sina lagrings- och inköpsrutiner för förbrukningsmaterial och livsmedel (inklusive beredskapslager) för att på så sätt minska onödigt svinn. Varje avdelning utreder sina respektive enheter. Förvaltningen ska under året fortsätta utveckla arbetet med hållbara inköp under aktiviteten Hållbara inköp (3.7).

Alla avfallsfraktioner återvinns i verksamheternas lokaler

- Förvaltningen arbetar utifrån Avfallsplan för Stockholm 2025 - 2030. Alla avfallsfraktioner återvinns i verksamheternas lokaler, särskilt matavfall, plast och farligt avfall. Verksamheterna ska också förebygga att avfall uppstår genom minskad användning av engångsprodukter och onödiga plastprodukter samt verka för att en större andel produkter och material återanvänds.

Andelen återbrukat material som används i parkupprustningar och vid underhåll av parkmiljöer ökar

- I syfte att minska transporter genom lokalt nyttjande av restmaterial fortsätter förvaltningen arbetet med att återanvända överblivet material från arbeten i park som kan nyttjas i annan park, genom att nyttja mellanlagring av material på egen kommunalteknisk yta. I alla parkupprustningar ses möjligheten att renovera och återbruka material över och förvaltningen arbetar för att utveckla och öka andelen jord som förbättras och återanvänds på plats.

Förvaltningens inköp av plastartiklar minskar med minst 1,5 ton under 2026

- Det systematiska arbetet med att minska inköp och användning av engångs- och förbrukningsartiklar i plast ökar. Flergångs- och returalternativ väljs i högre grad.

Onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar minskar i nämndens verksamheter

- Minska onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar, särskilt i kök, på förskoleavdelningen, socialtjänstavdelningen och äldreomsorgsavdelningen genom att göra medvetna val och följa basala hygienrutiner.

Äldreomsorgsavdelningen ställer om till hållbar äldreomsorg

- Förvaltningens projekt Hållbar äldreomsorg på Kungsholmen går in i en omställningsfas så att äldreomsorgens verksamheter är hållbara. Under året ska hållbarhet införlivas i ordinarie rutiner och arbetssätt som en självklar del. I arbetet ingår minskad användning av plast och engångsartiklar där flergångs- och returalternativ väljs i högre grad. Tvättbara hygienunderlägg och haklappar används som regel. Inkontinensskydd utprovas. Livsmedel och måltider är ekologiska och klimatsmarta; kemikalieanvändningen och städmetoder hållbara och återvinningen aktiv. Dialog med och inkludering av de äldre i aktiviteterna.

Verksamheternas klimatpåverkan från livsmedel minskar

- Inom kategorin inköpta varor står livsmedel för de största utsläppen. Det är därför viktigt att klimatpåverkan från livsmedel och måltider fortsätter att minska bland annat genom ökade mängder vegetabilier och baljväxter.

Varje verksamhet/enhet/avdelning som köper in livsmedel ska regelbundet följa upp matens CO₂-avtryck i stadens system Tendmill. Alla verksamheter som handhar livsmedel bedriver ett aktivt och förebyggande arbete så att alla sorters matsvinn: tallrikssvinn, serveringssvinn, kökssvinn och lagringssvinn, minskar. Åtgärder som att planera, följa upp, se över rutiner och lagra på rätt sätt kan bidra till att förebygga att matsvinn uppstår. Regelbundna mätningar vår och höst på vård- och omsorgsboenden fortsätter, där också statistik från upphandlade måltidsentreprenörer följs upp regelbundet. Förvaltningen följer förskolorna som ska utveckla sitt systematiska matsvinnsarbete genom ett nytt system för matsvinn. När det

införs ges bättre möjlighet att analysera orsakerna till svinnet och det skapar bättre möjligheter att ta fram åtgärder för att minska matsvinnet.

Energiförbrukningen i nämndens lokaler kartläggs för att fortsatt minska - Arbetet med att kartlägga el-abonnemang och energiförbrukning fortsätter för att ta fram förbrukningen per kvadratmeter. På så sätt kan de lokaler som drar mer energi identifieras och åtgärdas. Det kontinuerliga samverkansarbetet med fastighetsägarna fortsätter för energieffektivisering och driftoptimering i stadens samtliga verksamheter, genom effektiviserad ventilation och uppvärmning. Arbete med utbyte av äldre vitvaror och belysning där så behövs fortsätter när medel finns. Förvaltningen fortsätter att kommunicera om energi-besparingsåtgärder i verksamheterna.

Förväntat resultat

- Den interna och externa kommunikationen om miljö, klimat och hållbarhet utvecklas och kontakten med Kungsholmens invånare om dessa frågor ökar.
- Förvaltningens inköp är medvetna, hållbara och följer stadens riktlinjer.
- Alla avfallsfraktioner återvinns i verksamheternas lokaler.
- Andelen återbrukat material som används i parkupprustningar och vid underhåll av parkmiljöer ökar.
- Förvaltningens inköp av plastartiklar minskar med minst 1,5 ton under 2026.
- Onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar minskar i nämndens verksamheter.
- Äldreomsorgsavdelningen ställer om till en hållbar äldreomsorg.
- Verksamheternas klimatpåverkan från livsmedel minskar.
- Energiförbrukningen i nämndens lokaler kartläggs för att fortsatt minska.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Alla verksamheter som handhar livsmedel bedriver ett aktivt och förebyggande arbete så att matsvinn: tallrikssvinn, serveringssvinn, kökssvinn och lagringssvinn minskar	2026-01-01	2026-12-31
Förvaltningen påbörjar en kartläggning av verksamhetslokalernas energiförbrukning för el och värme	2026-01-01	2026-12-31
Förvaltningens verksamheter utreder lagrings- och inköpsrutiner för förbrukningsmaterial och livsmedel	2026-01-01	2026-12-31
Inkontinensskydd utprovas och förskrivs av sjuksköterska i äldreomsorgens verksamheter	2026-01-01	2026-12-31
Omställningsfas för arbetet med Hållbar äldreomsorg på Kungsholmen	2026-01-01	2026-12-31
Samtalsarena på Kungsholmens bibliotek	2026-01-01	2026-12-31

Tvättbara hygienunderlägg och haklappar ska användas som regel i äldreomsorgens verksamheter	2026-01-01	2026-12-31
---	------------	------------

Verksamheter som använder förbrukningsartiklar i plast ska kartlägga sin förbrukning med hjälp av stadens uppföljningsverktyg "Plastkollen"	2026-01-01	2026-12-31
--	------------	------------

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.2 Stockholm ska vara en stad där den biologiska mångfalden ökar

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att nämndens verksamheter genomför insatser som ökar den biologiska mångfalden och stärker nämndens verksamheter vid extremväder.

Kungsholmen är en grön och resilient stadsdel med hög biologisk mångfald

Nämnden ska implementera Miljöprogram 2030, under detta mål med målen:

1. En rättvis och inkluderande omställning
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem och
4. Ett klimatanpassat Stockholm.

Omvandlingen av gräsytor till ängsytor fortsätter under 2026. Arbetet med att besikta, inventera och mäta in träd fortsätter för att planera återplantering och föryngring, samt främja god vitalitet hos befintliga träd. Till följd av kraftig vind och torka har många träd tagit skada eller försvagats, och almsjukan har lett till omfattande trädfällningar. Träd återplanteras systematiskt, och i de fall ett träd tas ned i anlagda parker planteras normalt två nya träd. Trädfällningar på grund av almsjukan undantas denna princip då ekonomiska förutsättningar saknas för full ersättning.

SÅF (stadsdelsvisa åtgärdsförslag för biologisk mångfald) används som stöd i investeringsplanering samt i drift och underhåll av parker och grönområden. I SÅF:en finns områden utpekade där arbetet med ökad biologisk mångfald är särskilt viktigt. Genom remissvar och medverkan i stadsutvecklingsprojekt säkerställs att nya parker bidrar till en rikare biologisk mångfald.

Med en klimatudveckling som ger högre temperaturer och förändrat nederbördsmonster blir stadens grönska allt viktigare för livskvalitet. Parker och natur fungerar som livsviktig infrastruktur genom att fördröja dagvatten, dämpa buller och reglera temperatur. Klimatanpassning och dagvattenhantering integreras i alla upprustningsprojekt i parker och grönområden. Samverkan sker med trafikkontoret och Stockholm Vatten och Avlopp (SVOA) när dagvatten behöver ledas från gatumark till närliggande parker eller grönområden. Dagvattenanläggningar följs upp och

utvärderas, och arbetet styrs av stadens klimathandlingsplan och åtgärdsprogram. Bevattningsmetoder utvecklas och effektiviseras kontinuerligt.

Verksamheterna fortsätter det systematiska klimatanpassningsarbetet enligt Risk- och sårbarhetsanalysen (RSA) för att öka resiliensen mot skyfall och värmeböljor. Samverkan inom staden söks för utredningar kring klimatanpassning, och de kommande stödfunktionerna ska hjälpa verksamheterna att minska risker vid extrema väderhändelser.

Nämndens verksamheter samverkar och implementerar stadens nya matprogram *God mat för hälsa, klimat och miljö*, som beslutas av kommunfullmäktige våren 2026. En arbetsgrupp tar fram riktlinjer för måltider i förskolan i linje med programmet. Verksamheterna deltar även i forskningsprojektet PLATE tillsammans med Stockholms Resilience Centre, SLU, Beijerinstitutet och KTH, med fokus på hållbar, näringsrik mat och minskade CO2-utsläpp. Både förskola och äldreomsorg deltar under året.

Arbetet fortsätter med att öka andelen ekologiska livsmedel och livsmedel producerade enligt svenska djurskyddsregler och antibiotikalagstiftning. Förskolorna kommer att KRAV-certifieras under 2026, vilket innebär att följa KRAV:s regler för hållbar produktion och säkerställer hög standard inom djurvälstånd, biologisk mångfald och klimatpåverkan. Certifieringen underlättas av det utvecklingsarbete som förskolekockarna gjort för att göra måltiderna mer hållbara och stärker vårdnadshavarnas förtroende för maten.

Arbetet kopplar till flera mål i Agenda 2030, främst mål 3: God hälsa och välbefinnande, mål 4: God utbildning, mål 10: Minskad ojämlikhet, mål 11: Hållbara städer, mål 12: Hållbar konsumtion, mål 14: Hav och marina resurser, mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald samt mål 17: Genomförande och globalt partnerskap.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål år 2026	Periodicitet
Andel inköpta ekologiska livsmedel i kronor	70 %	70 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska fortsätta öka andelen högräs vid ytor som inte används för rekreation. Detta genom att i första hand anlägga ängsmark, i andra hand genom att minska antalet klipptillfällen i stor omfattning, i syfte att skapa sammanhängande ängsstråk, öka biologisk mångfald och minska driftkostnader för klippning	2026-01-01	2026-12-31

Nämndmål: 2.2.1 Kungsholmen är en grön och resilient stadsdel med hög biologisk mångfald

Beskrivning

De förväntade resultaten nås genom skötsel och åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden och stärker ekosystemtjänster och bidrar till Kungsholmen som en grön och resilient stadsdel.

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster synliggörs och stärks i parker och grönområden.

- Under året kommer förvaltningen fortsätta arbetet med omfattade trädplanteringar för att ersätta fällda almar, stärka biologisk mångfald och öka krontäckningsgraden. Exempelvis i Kristineberg, på Stora Essingen och längs med Kungsholms strandstig. Förvaltningen fortsätter att utöka andelen gräsytor som ställs om till slåtterdrift och fortsätter med kommunikation kring detta. Förvaltningen ansöker om extra medel för att arbeta med friställning av ek och tallmiljöer i Marieberg.

I enlighet med gällande Lokalt åtgärdsprogram för vattenförekomsten Mälaren-Riddarfjärden ansöker förvaltningen om medel för att fortsätta planeringen för en ny vik/våtmark för gäddlek i Fredhällsparkens västra del, i syfte att bidra till förbättrad ekologisk status i Mälaren och stärkt biologisk mångfald. Ett program för projektet färdigställs i början av året och därefter kan arbetet med detaljprojektering ta vid, förutsatt att medel erhålls. Inom ramen för pågående arbete med Karlbergskanalens strandpromenad kommer stenmassor som ska läggas ut i vattnet anpassas för att också förbättra de akvatiska livsmiljöerna i strandzonerna.

Stadsdelsområdets parker, grönområden och verksamheters utemiljöer motverkar negativa effekter av värmeböljor och skyfall för boende och besökare i stadsdelsområdet.

- Förvaltningen ansöker om klimatinvesteringsmedel för att installera ett uttag för att möjliggöra fyllning av vattentankar med Mälarovatten i Kristinebergs strandpark. Syftet är att minska belastningen på dricksvattennätet och kunna hämta vatten och upprätthålla bevattning av bland annat nyplanterade träd inom stadsdelsområdet, vid vattenbrist exempelvis vid värmebölja. Förvaltningen kommer att uppmärksamma parkbesökare om de nya dricksvattenpollare som satts upp i Rålambshovsparken, Kristinebergs strandpark och Kronobergsparken, genom utökad information på plats.

Förvaltningen har initierat och är del av Grönare Stockholm-projektet Östra Fredhällsparken, som finansieras genom trafiknämnden. Projektet innebär att den östliga delen av parken klimatanpassas för att minska andelen vatten som enligt skyfallsberäkningar annars skulle påverka kringliggande viktig infrastruktur. Anpassningar planeras för att även minska det visuella bullret i parken och stärka ekologiska samband.

Enheterna arbetar systematiskt med klimatanpassning utifrån identifierade risker i Risk- och sårbarhetsanalys RSA

- Enheterna fortsätter det systematiska klimatanpassningsarbetet i Risk- och sårbarhetsanalysen, RSA, för att skapa resiliens mot potentiella skyfall och värmeböljor. En ny RSA kommer att skapas under året för att följa upp vad som gjorts i verksamheterna i relation till tidigare analys. Förvaltningen söker fortsatt samverkan i staden för utredning kring klimatanpassning och inväntar de stödfunktioner till stadens verksamheter som ska inrättas för att stötta i arbetet och att reducera risker vid extrema väderhändelser.

Kompetensen inom hållbara livsmedel och måltider ökar hos förvaltningens medarbetare och chefer

- Förvaltningsgemensamma nätverksmöten och utbildningsinsatser fortsätter utifrån stadens nya matprogram: God mat för hälsa, klimat och miljö som kommer beslutas av kommunfullmäktige under våren 2026 och förvaltningen kommer att implementera det i sina verksamheter under året. Förvaltningen deltar i en arbetsgrupp för riktlinjer för måltider i förskolan som kommer att bli klart när stadens nya matprogram är beslutat. Förvaltningen deltar i forskningsprojektet PLATE tillsammans med Stockholms Resilience Centre vid Stockholms universitet, SLU, Beijerinstitutet och KTH. Fokus i projektet kommer att vara hållbar och näringsriktig mat och minskade CO2-utsläpp på tallriken. Både förskolan och äldreomsorgen kommer delta under året.

Andelen ekologiska livsmedel som förvaltningen köper når målet 70 procent

-Förvaltningens förskolor kommer att KRAV-certifieras under 2026. Det innebär att följa KRAV:s regler för en mer hållbar produktion vilket ger ett bevis på höga krav inom bland annat djurvälstånd, biologisk mångfald och klimatpåverkan. Det är också ett sätt att öka vårdnadshavarnas förtroende för måltiderna på förskolorna. Certifieringen kommer att underlättas av det utvecklingsarbete som förskolekockarna gjort de senaste åren med att förändra måltiderna till att vara mer hållbara.

Inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och antibiotikalagstiftning

- Förvaltningens verksamheter fortsätter arbetet med att inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och med god djurhållning samt med restriktiv användning av antibiotika.

Förväntat resultat

- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster synliggörs och stärks i parker och grönområden.
- Stadsdelsområdets parker, grönområden och verksamheters utemiljöer motverkar negativa effekter av värmeböljor och skyfall för boende och besökare i stadsdelsområdet.
- Enheterna arbetar systematiskt med klimatanpassning utifrån identifierade risker i Risk- och sårbarhetsanalys RSA.

- Kompetensen inom hållbara livsmedel och måltider ökar hos förvaltningens medarbetare och chefer.
- Andelen ekologiska livsmedel som förvaltningen köper når målet 70 procent.
- Inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och antibiotikalagstiftning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolornas kockar ska bidra till att höja andelen ekologisk mat i alla stadens stadsdelar genom att dela med sig av erfarenheter och lärdomar till andra, exempelvis genom studiebesök	2026-01-01	2026-12-31
Medarbetare som köper in livsmedel och handhar mat och måltider arbetar aktivt och samverkar förvaltningsövergripande utifrån stadens nya matprogram	2026-01-01	2026-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.3 Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att nämndens verksamheter arbetar för att staden ska vara en fossilfri organisation 2030.

Kungsholmens verksamheter använder klimatsmarta och resurseffektiva resor och transporter

Nämnden ska implementera Miljöprogram 2030, under detta mål med målen:

- 1: En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck, och
7. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö;

och Klimathandlingsplan 2030 med omställningsarenorna:

- Agera för en rättvis och inkluderande omställning, och
- Driva på för hållbara och fossilfria transporter.

Medarbetare följer stadens Rese- och mötespolicy och tjänsteresor följs upp årligen ur klimat- och kostnadsperspektiv. Gång, cykel och kollektivtrafik används i första hand vid korta resor. När tjänsteresor sker med taxi eller hyrbil ska elbilar efterfrågas. Bilpooler används inom socialtjänsten.

Elcyklar och elbilar finns att tillgå. Medarbetarna undviker att använda egen bil för tjänsteresor och gör det endast om bilen uppfyller stadens miljökrav.

Det innebär att bilen måste drivas med helt fossilfria bränslen, såsom el, gas eller etanol. Vid inrikes resor ska tåg alltid prioriteras.

Fossilfria och miljöeffektiva resor och transporter ska alltid krävas vid beställning. Cykelåkeri används i första hand där det är möjligt. Verksamheterna använder elcyklar för transport av matlådor.

I alla verksamheter ska fossilfria transporter krävas (oavsett driftsform) vid upphandling, omförhandling eller förlängning av avtal. Nämndens nuvarande avtal där transporter ingår följs upp för kartläggning av leverantörernas drivmedelsanvändning. Förvaltningen ska planera för, och fortsätta arbeta mot, utfasning av fossila bränslen senast 2030.

Miljökrav ställs i avtal med drift- och anläggningsentreprenaden. Dessa innehåller bland annat krav på drivmedel till fordon och arbetsmaskiner, användningen av kemiska produkter samt andra material och varor.

Arbetet kopplar till flera mål i Agenda 2030, främst mål 3: God hälsa och välbefinnande, mål 4: God utbildning, mål 7: Hållbar energi, mål 10: Minskad ojämlikhet, mål 11: Hållbara städer, mål 12: Hållbar konsumtion och mål 13: Bekämpa klimatförändringarna samt mål 17: Genomförande och globalt partnerskap.

Nämndmål: 2.3.1 Kungsholmens verksamheter använder klimatsmarta och resurseffektiva resor och transporter

Beskrivning

Förvaltningens medarbetare följer stadens Rese- och mötespolicy

- Förvaltningen ska årligen följa upp tjänsteresor, utifrån ett klimatperspektiv såväl som ur ett kostnadsperspektiv.
- Förvaltningens medarbetare använder gång, cykel och kollektivtrafik i första hand för kortare sträckor. När tjänsteresor sker med taxi eller hyrbil ska elbilar efterfrågas. Bilpooler används inom socialtjänstavdelningen. Elcyklar och elbilar finns att tillgå.
- Medarbetarna undviker att använda egen bil för tjänsteresor, och gör det endast om bilen uppfyller stadens miljökrav. Det innebär att bilen måste drivas med helt fossilfria bränslen, såsom el, gas eller etanol.
- Inrikesresor ska alltid prioriteras med tåg. För resor inom Sverige och Europa ska resebyrån först föreslå tåg.

Krav ställs på fossilfria drivmedel för alla förvaltningens resor och transporter

- Fossilfria och miljöeffektiva resor och transporter ska alltid krävas vid beställning. Cykelåkeri används i första hand där det är möjligt. Verksamheterna använder elcyklar för transport av matlådor.

I alla verksamheter ska fossilfria transporter krävas (oavsett driftsform) vid upphandling, omförhandling eller förlängning av avtal. Nämndens

nuvarande avtal där transporter ingår följs upp för kartläggning av leverantörernas drivmedelsanvändning. Förvaltningen ska planera för, och fortsätta arbeta mot, utfasning av fossila bränslen senast 2030.

Högt ställda krav vid upphandlingar bidrar till låga utsläpp inom stadsmiljöverksamheten.

- I samband med nya upphandlingar för parkdrift och parkinvesteringar som kommer pågår under året kommer miljökraven skärpas ytterligare. Samarbetet fortgår även med drift- och anläggningsentreprenör i park för en effektivare logistik och för att minska transporter, samt för att inspirera till att använda fossilbränslefria maskiner och verktyg.

Förväntat resultat

- Förvaltningens medarbetare följer stadens Rese- och mötespolicy
- Krav ställs på fossilfria drivmedel för alla förvaltningens resor och transporter
- Högt ställda krav vid upphandlingar bidrar till låga utsläpp inom stadsmiljöverksamheten

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialtjänstavdelningen kartlägger sina resor och transporter	2026-01-01	2026-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmnas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att nämndens verksamheter arbetar för att kungsholmsbornas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer.

Giftfria miljöer, ren luft och rent vatten främjar kungsholmsbornas hälsa

Nämnden ska implementera Miljöprogram 2030, här med målen:

- 1: En rättvis och inkluderande omställning
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem och
6. Ett giftfritt Stockholm.

Nämnden bidrar till hälsosamma och giftfria miljöer genom att minska användningen av skadliga, svärnedbrytbara och hormonstörande ämnen, med särskilt fokus på barn, unga, gravida och andra utsatta grupper. Information ges för att underlätta för invånarna att undvika skadliga kemikalier. Arbetet följer Stockholms stads Kemikalieplan 2025–2031.

Förskolorna fortsätter arbeta enligt stadens vägledning för kemikaliesmarta förskolor och övergår till den nya vägledningen som lanseras hösten 2026, för att stödja personalen i att undvika skadliga kemikalier i barns vardag. Åtgärder genomförs med de medel som staden fördelar för kemikaliesmarta förskolor.

Kemikalieprodukter som köps in till nämndens verksamheter, såsom disk-, tvätt-, städ- och hygienprodukter, är miljömärkta och parfymfria. Miljömärkta varor ska väljas vid inköp och relevanta kemikaliekrav ställs vid upphandling. Brukarna inom äldreomsorgens och socialtjänstens verksamheter informeras om syftet med att skadliga kemikalier väljs bort.

Alla verksamhetslokaler använder stadens kemikaliehanteringssystem Chemsoft regelbundet och systematiskt. Kemiska produkter registreras kontinuerligt, med utfasning av de som markerats gula eller röda i Chemsoft samt de som kan innehålla PFAS, bisfenoler eller ftalater. Skadliga material och plaster fasas kontinuerligt ut, särskilt i kök och i miljöer där barn, unga, äldre samt personer med funktionsnedsättning vistas.

Miljövänligt material används i parkerna och gammalt material som ej uppfyller stadens miljökrav byts ut succesivt. Arbetet fortgår med förbättrad dagvattenhantering i parkerna, vilket bidrar till rening och fördröjning av dagvatten.

Arbetet sker i enlighet med flera mål i Agenda 2030 som mål 3: God hälsa och välbefinnande, mål 4: God utbildning, mål 6: Rent vatten, mål 10: Minskad ojämlikhet, mål 11 Hållbara städer och samhällen, mål 14: Hav och marina resurser, mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald samt mål 17: Genomförande och globalt partnerskap.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål år 2026	Periodicitet
Andel avslutade bygg- och anläggningsentreprenader där varor miljöbedömts och loggats i Byggvarubedömningen	100 %	Tas fram av nämnd/styrelse	År

Nämndmål: 2.4.1 Giftfria miljöer, ren luft och rent vatten främjar kungsholmsbornas hälsa

Beskrivning

De förväntade resultaten nås genom att verksamheterna bedriver ett systematiskt och regelbundet arbete för att fasa ut skadliga, svärnedbrytbara och hormonstörande ämnen.

De kemikalieprodukter som köps in (som disk-, tvätt-, städ- och hygienprodukter) är miljömärkta och parfymfria.

- Miljömärkta varor ska väljas vid inköp och relevanta kemikaliekrav ska ställas vid upphandling. Endast miljömärkta och parfymfria tvättmedel,

diskmedel, städprodukter och hygienprodukter köps in till förvaltningen, utom i de fall då det finns synnerliga skäl till undantag. Informera brukarna om varför staden väljer bort skadliga kemikalier i äldreomsorgen och socialtjänstens verksamheter. Arbetet med kemikalier är också kopplat till utfasning av skadliga plast- och engångsprodukter under 2.1.

Alla verksamhetslokaler använder stadens kemikaliehanteringssystem Chemsoft regelbundet och systematiskt.

- Registrering av kemiska produkter i kemikaliesystemet Chemsoft sker regelbundet på alla förvaltningens enheter, med kontinuerlig utfasning av kemikalier som markerats gula eller röda i Chemsoft, och kemikalier som ger indikation på innehåll av PFAS, Bisfenoler eller Ftalater. I slutet av året ska förbrukad mängd av gul- och rödmärkta kemikalier anges i Chemsoft.

Skadliga material och plaster fasas kontinuerligt ut.

- Skadliga material och plaster ska fasas ut i miljöer där barn, unga, äldre samt personer med funktionsnedsättning vistas. Skadliga plaster och teflon ska fasas ut från kök för att inte komma i kontakt med livsmedel. Plast i kontakt med mat ska vara märkt med ”glas och gaffel” -symbolen eller med orden ”till livsmedel”.

Förvaltningen arbetar utifrån Stockholms stads Kemikalieplan 2025 - 2031.

- Förvaltningen kommer arbeta utifrån den nya kemikalieplanen.

Förskolorna fortsätter arbeta utifrån stadens vägledning för kemikaliesmarta förskolor och kommer gå över till att arbeta med den nya vägledningen som lanseras under hösten 2026. Arbetet ska stödja personalen i att undvika skadliga kemikalier i barns vardag. Vägledningen används också vid projekteringen av nya förskolor för att säkerställa att inredningen är lämplig för barn. Förvaltningen kommer att genomföra åtgärder genom de medel som staden fördelar för kemikaliesmarta förskolor.

Material i parkerna är miljövänliga och miljömässigt hållbara.

- Förvaltningen miljövänligt material vid upprustning av parker och byter succesivt ut gammalt material som ej uppfyller stadens miljökrav.

Förvaltningen inventerar kontinuerligt parkerna för att få ett underlag för att på sikt byta ut material mot mer miljömässigt hållbara alternativ.

Lokalt omhändertagande av dagvatten i parkerna bidrar till fördröjning och rening av dagvatten.

- Förvaltningen arbetar kontinuerligt med förbättrad dagvattenhantering i parkerna, vilket bidrar till rening och fördröjning av dagvatten.

Förväntat resultat

- De kemikalieprodukter som förvaltningen köper in (som disk-, tvätt-, städ- och hygienprodukter) är miljömärkta och parfymfria.
- Alla verksamhetslokaler använder stadens kemikaliehanteringssystem Chemsoft regelbundet och systematiskt.
- Skadliga material och plaster fasas ut kontinuerligt.

- Förvaltningen arbetar utifrån Stockholms stads Kemikalieplan 2025 - 2031.
- Material i parkerna är miljövänliga och miljömässigt hållbara.
- Lokalt omhändertagande av dagvatten i parkerna bidrar till fördröjning och rening av dagvatten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen kommer att följa upp hur förskolorna använder stadens vägledning för kemikaliesmarta förskolor	2026-01-01	2026-12-31

3. Arbetsområden

Här följer fördjupad information i bokstavsordning för de miljöområden som förvaltningen har stort fokus på. Särskilda samverkansområden för förvaltningen 2026 är fortsatt arbete med plastminskning, tema *God mat för hälsa, klimat och miljö*, samt hållbara inköp. För varje område återkommer relevanta delar från verksamhetsplanen, märkta med nummer för respektive mål.

Agenda 2030

Genomförandet av Agenda 2030 och de 17 hållbarhetsmålen ska bidra till att främja helhetstänkande och att ta till vara ny kunskap och nya innovationer. Målen är integrerade, odelbara och beroende av varandra. Arbetet ska använda kraften i ordinarie processer och stimulera till samverkan, stärka synergier och överbrygga organisatoriska gränser i stadens och förvaltningens verksamheter. För att åstadkomma en utveckling som tydligt styr mot de 17 målen behövs beslut och ställningstaganden som drar åt samma håll. Stadens medarbetare behöver också arbeta tillsammans med stockholmarna, näringsliv, myndigheter, civilsamhälle, akademi samt övriga regionala, nationella och internationella aktörer. Målet 3.7 kopplar direkt till Agenda 2030, där också miljö och klimat är relevant.

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Under de olika miljömålen 2.1 – 2.4 berörs följande Agenda 2030-mål främst:

Mål 3: God hälsa och välbefinnande, mål 4: God utbildning, mål 6: Rent vatten, mål 7: Hållbar energi, mål 10: Minskad ojämlikhet, mål 11: Hållbara städer, mål 12: Hållbar konsumtion, mål 13: Bekämpa klimatförändringarna, mål 14: Hav och marina resurser, mål 15: Ekosystem och biologisk samt mål 17: Genomförande och globalt partnerskap.

3.7

Agenda 2030

Nämndens verksamheter bidrar på flera sätt till att uppfylla ett stort antal av de globala målen i Agenda 2030. Många av nämndens grunduppdrag är direkt eller indirekt kopplade till målen, och arbetet inkluderar fortsatt identifiering av lokala behov och utmaningar. Beslut och insatser utgår från principen om alla individers lika rättigheter och möjligheter, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, ursprung, etnicitet, könsidentitet eller sexuell läggning.

Arbetet följer stadens nya MR-program med tillhörande handlingsplan mot rasism samt stadens miljöprogram och klimathandlingsplan. Det strategiska arbetet med Agenda 2030 fortgår med huvudsakligt fokus på målen 2, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 13 och 16 samt att utveckla arbetet med hållbara inköp inom ramen för Agenda 2030 och därigenom analysera vilka samarbeten som behöver utvecklas eller förstärkas för att stärka arbetet ytterligare.

3.7.1

Hänsyn till hållbarhetsaspekter vid inköp ökar

Klimatpåverkan från verksamheternas konsumtion ska halveras till 2030. Arbetet med att genomlysna nämndens inköp ur olika hållbarhetsperspektiv fortsätter, genom innovation och samverkan mellan olika funktioner i organisationen som berörs av inköpsprocesserna. Arbetet kopplar till flera mål i verksamhetsplanen (2.1 - 2.4, 3.5, 3.6) och ligger under mål 3.7 för att betona kopplingarna till Agenda 2030, främst med fokus på mål 10 Minskad ojämlikhet, mål 11 Hållbara städer, mål 12 Hållbar konsumtion, mål 13 Bekämpa klimatförändringarna och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald. Hållbara inköp handlar om att välja produkter och tjänster som är bra för både människor och planeten, utan att äventyra framtida generationers möjlighet att tillgodose sina behov. Utvecklingsarbetet innebär att medvetenheten om hållbarhet ökar inför inköp, och inköpsprocessen och dess uppföljning säkerställs. Medvetenheten om risker för välfärdsbrott ökar.

Biologisk mångfald

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster synliggörs och stärks i parker och grönområden.
- Kompetensen inom hållbara livsmedel och måltider ökar hos förvaltningens medarbetare och chefer.
- Andelen ekologiska livsmedel som förvaltningen köper når målet 70 procent.
- Inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och antibiotikalagstiftning.

Indikator

Andel inköpta ekologiska livsmedel i kronor 70 %

Aktiviteter

Förskolornas kockar ska bidra till att höja andelen ekologisk mat i alla stadens stadsdelar genom att dela med sig av erfarenheter och lärdomar till andra, exempelvis genom studiebesök.

Medarbetare som köper in livsmedel och handhar mat och måltider arbetar aktivt och samverkar förvaltningsövergripande utifrån staden nya matprogram.

KF-aktivitet

Stadsdelsnämnderna ska fortsätta öka andelen höggräs vid ytor som inte används för rekreation. Detta genom att i första hand anlägga ängsmark, i andra hand genom att minska antalet klipptillfällen i stor omfattning, i syfte att skapa sammanhängande ängsstråk, öka biologisk mångfald och minska driftkostnader för klippning.

2.2.1

Stadsmiljöavdelningen

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster synliggörs och stärks i parker och grönområden.

Under året kommer förvaltningen fortsätta arbetet med omfattande trädplanteringar för att ersätta fällda almar, stärka biologisk mångfald och öka krontäckningsgraden. Exempelvis i Kristineberg, på Stora Essingen och längs med Kungsholms strandstig. Förvaltningen fortsätter att utöka andelen gräsytor som ställs om till slåtterdrift och fortsätter med kommunikation kring detta. Förvaltningen ansöker om extra medel för att arbeta med friställning av ek och tallmiljöer i Marieberg.

I enlighet med gällande Lokalt åtgärdsprogram för vattenförekomsten Mälaren-Riddarfjärden ansöker förvaltningen om medel för att fortsätta planeringen för en ny vik/våtmark för gäddlek i Fredhällsparkens västra del, i syfte att bidra till förbättrad ekologisk status i Mälaren och stärkt biologisk mångfald. Ett program för projektet färdigställs i början av året och därefter kan arbetet med detaljprojektering ta vid, förutsatt att medel erhålls. Inom ramen för pågående arbete med Karlbergskanalens strandpromenad kommer stenmassor som ska läggas ut i vattnet anpassas för att också förbättra de akvatiska livsmiljöerna i strandzonerna.

Livsmedel

Kompetensen inom hållbara livsmedel och måltider ökar hos förvaltningens medarbetare och chefer

Förvaltningsgemensamma nätverksmöten och utbildningsinsatser fortsätter utifrån stadens nya matprogram: God mat för hälsa, klimat och miljö som kommer beslutas av kommunfullmäktige under våren 2026 och förvaltningen kommer att implementera det i sina verksamheter under året. Förvaltningen deltar i en arbetsgrupp för riktlinjer för måltider i förskolan som kommer att bli klart när stadens nya matprogram är beslutat. Förvaltningen deltar i forskningsprojektet PLATE tillsammans med Stockholms Resilience Centre vid Stockholms universitet, SLU, Beijerinstitutet och KTH. Fokus i projektet kommer att vara hållbar och näringsriktig mat och minskade CO₂-utsläpp på tallriken. Både förskolan och äldreomsorgen kommer delta under året.

Andelen ekologiska livsmedel som förvaltningen köper når målet 70 procent

Förvaltningens förskolor kommer att KRAV-certifieras under 2026. Det innebär att följa KRAV:s regler för en mer hållbar produktion vilket ger ett bevis på höga krav inom bland annat djurvälstånd, biologisk mångfald och klimatpåverkan. Det är också ett sätt att öka vårdnadshavarnas förtroende för måltiderna på förskolorna. Certifieringen kommer att underlättas av det

utvecklingsarbete som förskolekockarna gjort de senaste åren med att förändra måltiderna till att vara mer hållbara.

Inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och antibiotikalogstiftning

Förvaltningens verksamheter fortsätter arbetet med att inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och med god djurhållning samt med restriktiv användning av antibiotika.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är ett samlingsbegrepp som omfattar all den variation mellan arter, inom arter och livsmiljöer, som finns på jorden. Med biologisk mångfald avses den genetiska variationen hos individerna inom en art, variationen mellan olika arter samt variationen mellan olika naturtyper, landskap och ekosystem.

Allt levande och den miljö som finns i ett naturområde på land eller i vatten utgör **ekosystem**. Ett ekosystem kan vara väldigt stort, som en skog, eller väldigt litet, som en groddamm. De djur, växter, svampar och mikroorganismer som lever i ekosystemet är beroende av och påverkar varandra. Stabila ekosystem kan stå emot stress bättre, exempelvis extremväder och sjukdomsangrepp, och har större möjlighet att leva på sikt.

Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som på något sätt gynnar människan. Det är tjänster vi får "gratis" av naturen som till exempel vild fisk, pollinerande insekter, vattenrening, svalka från träd och att bördig jord bildas. Tillsammans med livsmiljöer och ekologiska samband utgör biologisk mångfald så kallade stödjande ekosystemtjänster. Utan dem kan många av de växt- och djurarter som levererar andra ekosystemtjänster inte överleva.

Blågrön infrastruktur är ett begrepp som beskriver hur naturen i staden hänger samman och vilka naturmiljöer den innefattar. Växter och djur behöver kunna förflytta sig mellan livsmiljöer i staden, vilket synliggörs i den blågröna infrastrukturen genom spridningsvägar.

Ur Miljöprogram 2030, Mål 3 Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem

Energieffektiviseringar

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm

Klimathandlingsplanens omställningsområden

1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning.
2. Utveckla ett klimatpositivt energisystem.
5. Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

Energiförbrukningen i nämndens lokaler kartläggs för att fortsatt minska.

Indikator

Köpt energi i stadens organisation 3,2 GWh

Aktivitet

Förvaltningen påbörjar en kartläggning av verksamhetslokalernas energiförbrukning för el och värme

2.1.1

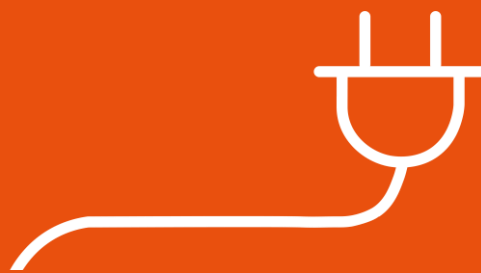
Energiförbrukningen i nämndens lokaler kartläggs för att fortsatt minska

Arbetet med att kartlägga el-abonnemang och energiförbrukning fortsätter för att ta fram förbrukningen per kvadratmeter. På så sätt kan de lokaler som drar mer energi identifieras och åtgärdas. Det kontinuerliga samverkansarbetet med fastighetsägarna fortsätter för energieffektivisering och driftoptimering i stadens samtliga verksamheter, genom effektiviserad ventilation och uppvärmning. Arbete med utbyte av äldre vitvaror och belysning där så behövs fortsätter när medel finns. Förvaltningen fortsätter att kommunicera om energi-besparingsåtgärder i verksamheterna.

Kungsholmens Checklista för att minska onödig elförbrukning i våra lokaler

I slutet av detta dokument finner du Kungsholmens checklista med olika åtgärder som minskar elförbrukningen.

Allas bidrag räknas!

Energieffektiva storkök

[Kurs: Energieffektiva storkök](#)

Stockholms stad har drygt 750 storkök och tillsammans lagar vi 160 000 portioner mat per dag. Det kräver mycket energi. Men med enkla medel går det att spara 5-15 procent bara genom att använda utrustningen lite smartare. Att arbeta med att spara energi på ett energismart sätt i storköken är ett viktigt och långsiktigt arbete. Kom ihåg att alltid ha en god livsmedels-hygien och att maten ska hålla rätt temperatur.

Inköp

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem
4. Ett klimatanpassat Stockholm
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm
6. Ett giftfritt Stockholm.

Klimathandlingsplanens omställningsarenor

1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning
3. Driva på för hållbara och fossilfria transporter.
5. Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

- Förvaltningens inköp är medvetna, hållbara och följer stadens riktlinjer
- Förvaltningens inköp av plastartiklar minskar med minst 1,5 ton under 2026
- Onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar minskar i nämndens verksamheter
- Verksamheternas klimatpåverkan från livsmedel minskar
- Hänsyn till hållbarhetsaspekter vid inköp ökar.

Indikatorer

Andel upphandlingar som bidrar till cirkularitet 75%

Inköpta förbrukningsartiklar i plast i stadens verksamheter 42,5 ton

Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel 1,5 kg CO₂ per kg livsmedel

Andel inköpta ekologiska livsmedel i kronor 70%

Köpt energi i stadens organisation 3,2 GWh

Aktiviteter

Förvaltningens verksamheter utreder lagrings- och inköpsrutiner för förbrukningsmaterial och livsmedel.

Verksamheter som använder förbrukningsartiklar i plast ska kartlägga sin förbrukning med hjälp av stadens uppföljningsverktyg "Plastkollen".

Medarbetare som köper in livsmedel och handhar mat och måltider arbetar aktivt och samverkar förvaltningsövergripande utifrån stadens nya matprogram.

2.1.1

Förvaltningens inköp är medvetna, hållbara och följer stadens riktlinjer

Klimatpåverkan från stadens och förvaltningens konsumtion ska halveras fram till år 2030. Inköpen utgör en viktig grund för att nå detta mål. Inköp av varor och tjänster följer stadens riktlinjer och görs i första hand genom avrop från avtal med upphandlade leverantörer. Genom att använda stadens gemensamma system för e-handel ökar förutsättningarna för att klimat- och miljökrav ställs och att uppföljningen sker systematiskt. Nämndens verksamheter ska begränsa inköp till det som är nödvändigt och maximera möjligheten för cirkulära lösningar samt delning av inventarier. Andelen ekologiskt certifierade och hållbarhetsmärkta produkter och varor i förvaltningens inköp ökar. Flergångs- och returalternativ väljs i högre grad. Återbruket ökar och Stocket är förstahandsalternativ vid inköp av möbler och inventarier. Vid upphandling, omförhandling eller förlängning av avtal ska fossilfria transporter krävas.

Regelbundna förvaltningsgemensamma nätverksmöten för inköpare fortsätter för att öka kunskapen om hållbara inköp, och säkerställa inköpsprocessen och dess uppföljning. Avdelningarna utreder sina lagrings- och inköpsrutiner för förbrukningsmaterial och livsmedel (inklusive beredskapslager) för att på så sätt minska onödigt svinn. Varje avdelning utreder sina respektive enheter. Förvaltningen ska under året fortsätta utveckla arbetet med hållbara inköp.

3.7.1

Hänsyn till hållbarhetsaspekter vid inköp ökar

Klimatpåverkan från verksamheternas konsumtion ska halveras till 2030. Arbetet med att genomlysna nämndens inköp ur olika hållbarhetsperspektiv fortsätter, genom innovation och samverkan mellan olika funktioner i organisationen som berörs av inköpsprocesserna. Arbetet kopplar till flera mål i verksamhetsplanen (2.1 - 2.4, 3.5, 3.6) och ligger under mål 3.7 för att betona kopplingarna till Agenda 2030, främst med fokus på mål 10 Minskad ojämlikhet, mål 11 Hållbara städer, mål 12 Hållbar konsumtion, mål 13 Bekämpa klimatförändringarna och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald. Hållbara inköp handlar om att välja produkter och tjänster som

är bra för både människor och planeten, utan att äventyra framtida generationers möjlighet att tillgodose sina behov. Utvecklingsarbetet innebär att medvetenheten om hållbarhet ökar inför inköp, och inköpsprocessen och dess uppföljning säkerställs. Medvetenheten om risker för välfärdsbrott ökar.

3.5.1

Inköp och avtal

Inköp till offentlig verksamhet är ett viktigt medel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning. Inköp av varor och tjänster följer stadens riktlinjer och görs i första hand genom avrop från avtal med upphandlade leverantörer. Genom att använda stadens gemensamma system för e-handel ökar förutsättningarna för att erforderliga kvalitetskrav, arbetsmiljörättsliga villkor samt klimat- och miljökrav ställs. E-handel förenklar även den systematiska uppföljningen.

Inköpen utgör en viktig grund för att nå stadens högt ställda miljö- och klimatmål. Nämndens verksamheter ska främja resurseffektivitet genom att prioritera återbruk, cirkulära lösningar och genomföra medvetna inköp samt hållbar avyttring. Stocket ska användas som förstahandsalternativ vid inköp av möbler och inventarier. Vid upphandling, omförhandling eller förlängning av avtal ska fossilfria transporter krävas. Läs mer om uppföljning av leverantörernas drivmedelsanvändning under mål 2.3. Inköpsindikatorer kopplade till miljö-och klimat handlar om inköpta förbrukningsartiklar i plast, ekologiska livsmedel samt klimatpåverkan från inköpta livsmedel.

Ur Miljöprogram 2030

Mål 3.3 Staden bidrar till stärkt biologisk mångfald i omvärlden

Inköp och konsumtion av varor, tjänster och byggtreprenader påverkar den biologiska mångfalden i Stockholm, i Sverige och i övriga världen. Genom ansvarsfulla inköp och miljöhänsyn vid upphandlingar kan Stockholm bidra till att den globala biologiska mångfalden skyddas och stärks. Det är viktigt att öka kunskapen kring hur stadens upphandlingar och inköp av varor, tjänster och byggtreprenader påverkar den biologiska mångfalden, både inom och utanför stadens gränser. För att kunna ställa relevanta krav som bidrar till stärkt biologisk mångfald ska kravställning vid upphandling preciseras ytterligare och uppföljning av kraven samordnas i högre grad. Det är även viktigt med en ökad dialog och samverkan med branschorganisationer och leverantörer samt en långsiktighet i arbetet.

Exempel på åtgärder för att bidra till stärkt biologisk mångfald i omvärlden

- Utveckla krav för att minska påverkan på biologisk mångfald vid inköp och upphandling.
- Öka andelen ekologiskt certifierade och hållbarhetsmärkta produkter och varor i stadens inköp, så som textilier, måltider, livsmedel, rengörings- och hygienprodukter, trävirke och planteringsjord.
- Utredda möjliga mått och mätmetoder för att följa andel hållbarhetsmärkta produkter.
- Utveckla system för att följa upp att varor vid inköp och upphandling är producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och med god djurhållning samt med restriktiv användning av antibiotika.
- Utveckla system för inköp som verkar för att öka inköp av livsmedel som gynnar naturbete och ökar utbudet av vegetariska livsmedel och måltider i staden.
- Utveckla upphandlingssystem och arbetssätt som styr mot mer närodlad och säsongsbaserad mat.

Mål 5.1 Hållbar konsumtion och effektiv resursanvändning

Staden behöver skapa förutsättningar för en resurseffektiv och cirkulär ekonomi samt vara en förebild för hållbar konsumtion. Inköp är ett viktigt och strategiskt verktyg i omställningen till en cirkulär ekonomi. Delmålet innefattar att upphandlingar utformas för cirkularitet och resurseffektivitet genom att:

- Begränsa den totala materialåtgången.
- Minska mängden primära råvaror.
- Förlänga livslängden på produkter.
- Maximera möjligheten för återanvändning av produkt och komponent.
- Maximera möjligheter till återanvändning och återvinning av material.

Aktiv avtalsuppföljning och samverkan med leverantörer är viktigt för att säkerställa att ökad cirkularitet uppnås. Kraven vid upphandling kan exempelvis gälla energieffektivitet, att kravställa återbrukade och återvunna material i produkter, att produkterna har en så lång livslängd som möjligt, eller att de går att reparera. Det är också viktigt att de varor staden köper in är designade för att kunna återanvändas eller materialåtervinnas. Andra exempel är att dela, hyra och låna samt att ställa krav på demonterbarhet, återanvändning och återvunnen råvara. Genom att staden främjar utbud och efterfrågan av cirkulära varor och tjänster på marknaden drivs utvecklingen framåt vilket möjliggör för andra att göra resurseffektiva val.

Det räcker inte att skapa förutsättningar för cirkularitet genom att ställa krav i upphandling eller att säkerställa att de material och resurser vi använder cirkulerar istället för att bli avfall, den effektiva användningen av resurserna behöver också öka. Det är till stor del en beteendefråga, hur resurser i högre grad används för att minska behovet av att köpa nytt som leder till onödigt avfall och förbrukning. Delmålet innefattar att skapa beteenden som främjar cirkularitet och effektiv användning av redan befintliga resurser, exempelvis genom att:

- Minska användningen av plast.
- Minimera matsvinn samt svinn och överanvändning av dricksvatten.
- Dela inventarier, fordon, lokaler och fastigheter.
- Hushålla med energi.
- Öka nyttjandegraden av varor.
- Etablera cirkulära arbetssätt i stadens verksamheter.

Exempel på åtgärder för hållbar konsumtion och effektiv resursanvändning

- Använda leverantörsdialoger under hela inköpsprocessen för att möjliggöra innovation och nya cirkulära lösningar.
- Ta fram konkreta exempel på krav att ställa i upphandlingar för att uppnå minskad materialanvändning.
- Genomföra kompetenshöjande insatser för stadens medarbetare för att främja inköp och beteenden som främjar cirkularitet.
- Genomföra kontinuerlig energieffektivisering och driftoptimering i stadens samtliga verksamheter.
- Verka för utökade möjligheter för stockholmarna att hyra, byta, dela eller låna.

Mål 6.1 Minskad användning och spridning av skadliga ämnen

Det främsta sättet att minska utsläppen av skadliga ämnen är att minska användningen. Inköp är ett effektivt verktyg för att minska mängden skadliga ämnen i stadens verksamheter. För att ställa relevanta krav och göra medvetna val vid inköp krävs kunskap om varors innehåll.

Staden ska arbeta för att förekomsten av utfasningsämnen i varor och produkter i stadens verksamheter upphör. Specifikt ska staden skärpa sina krav och sluta köpa in varor och produkter i vilka innehållet av PFAS, ftalater, bisfenoler och svårnedbrytbara ämnen är känt samt successivt fasa ut dessa produkter. Uppföljningen av upphandlingar behöver stärkas för att säkerställa att målen uppnås.

En förutsättning är också att giftfria alternativ finns på marknaden. Här behöver staden arbeta långsiktigt tillsammans med befintliga och potentiella leverantörer för att driva utvecklingen framåt, exempelvis genom innovativa lösningar och att efterfråga varor utan oönskade ämnen. Genom samverkan och kommunikation ska staden också underlätta för stockholmare och näringsliv att göra kemikaliesmarta och giftfria val.

Exempel på åtgärder för minskad användning och spridning av skadliga ämnen

- Ställa och följa upp relevanta och enhetliga kemikaliekrav vid upphandling samt välja miljömärkta varor vid inköp.
- Vidareutveckla uppföljningen av de kemikaliekrav som ställts vid inköp och entreprenader genom stickprovskontroll, revision, platsbesök och analyser.
- Ge information som underlättar för Stockholmare att minska användningen av skadliga kemikalier.

Kemikalier

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem
6. Ett giftfritt Stockholm.

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

- De kemikalieprodukter som förvaltningen köper in (som disk-, tvätt-, städ- och hygienprodukter) är miljömärkta och parfymfria
- Alla verksamhetslokaler använder stadens kemikaliehanteringssystem Chemsoft regelbundet och systematiskt
- Skadliga material och plaster fasas ut kontinuerligt
- Förvaltningen arbetar utifrån Stockholms stads Kemikalieplan 2025 - 2031
- Material i parkerna är miljövänliga och miljömässigt hållbara
- Lokalt omhändertagande av dagvatten i parkerna bidrar till fördröjning och rening av dagvatten.

Indikator

Andel avslutade bygg- och anläggningsentreprenader där varor miljöbedömts och loggats i Byggvarubedömningen.

Aktiviteter

Förvaltningen kommer att följa upp hur förskolorna använder stadens vägledning för kemikaliesmarta förskolor.

2.4.1

De kemikalieprodukter som köps in (som disk-, tvätt-, städ- och hygienprodukter) är miljömärkta och parfymfria

Miljömärkta varor ska väljas vid inköp och relevanta kemikaliekrav ska ställas vid upphandling. Endast miljömärkta och parfymfria tvättmedel, diskmedel, städprodukter och hygienprodukter köps in till förvaltningen, utom i de fall då det finns synnerliga skäl till undantag. Informera brukarna om varför staden väljer bort skadliga kemikalier i äldreomsorgen och socialtjänstens verksamheter. Arbetet med kemikalier är också kopplat till utfasning av skadliga plast- och engångsprodukter under 2.1.

Alla verksamhetslokaler använder stadens kemikaliehanteringssystem Chemsoft regelbundet och systematiskt

Registrering av kemiska produkter i kemikaliesystemet Chemsoft sker regelbundet på alla förvaltningens enheter, med kontinuerlig utfasning av kemikalier som markerats gula eller röda i Chemsoft, och kemikalier som ger indikation på innehåll av PFAS, Bisfenoler eller Ftalater. I slutet av året ska förbrukad mängd av gul- och rödmärkta kemikalier anges i Chemsoft.

Skadliga material och plaster fasas kontinuerligt ut.

Skadliga material och plaster ska fasas ut i miljöer där barn, unga, äldre samt personer med funktionsnedsättning vistas. Skadliga plaster och teflon ska fasas ut från kök för att inte komma i kontakt med livsmedel. Plast i kontakt med mat ska vara märkt med ”glas och gaffel” -symbolen eller med orden ”till livsmedel”.

Förvaltningen arbetar utifrån Stockholms stads Kemikalieplan 2025 - 2031

Förvaltningen kommer arbeta utifrån den nya kemikalieplanen. Förskolorna fortsätter arbeta utifrån stadens vägledning för kemikaliesmarta förskolor och kommer gå över till att arbeta med den nya vägledningen som lanseras under hösten 2026. Arbetet ska stödja personalen i att undvika skadliga kemikalier i barns vardag. Vägledningen används också vid projekteringen av nya förskolor för att säkerställa att inredningen är lämplig för barn. Förvaltningen kommer att genomföra åtgärder genom de medel som staden fördelar för kemikaliesmarta förskolor.

Stadsmiljöavdelningen

Material i parkerna är miljövänliga och miljömässigt hållbara

Förvaltningen miljövänsligt material vid upprustning av parker och byter succesivt ut gammalt material som ej uppfyller stadens miljökrav.

Förvaltningen inventerar kontinuerligt parkerna för att få ett underlag för att på sikt byta ut material mot mer miljömässigt hållbara alternativ.

Lokalt omhändertagande av dagvatten i parkerna bidrar till fördröjning och rening av dagvatten

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med förbättrad dagvattenhantering i parkerna, vilket bidrar till rening och fördröjning av dagvatten.

Stadens kemikaliehanteringssystem Chemsoft

Verksamhet som utförs på uppdrag av staden ska rapportera sin kemikalieanvändning regelbundet i stadens kemikaliehanteringssystem Chemsoft. Kemiska produkter som är miljö- och hälsofarliga ska bytas ut, substitueras, av produkter som är mindre farliga. Den som hanterar kemikalier ska känna till deras farlighet och risker, samt hantera dem på ett säkert sätt.

Chemsoft ligger på startsidan för stadens intranät under Mina verktyg.

Alla stadens anställda kan komma åt systemet och är då ”läsanvändare” (read-only). För att kunna skapa kemikalieförteckningar m.m. behöver du vara ”användare”. För att ändra behörighet från läsanvändare till användare behöver en lokal administratör hjälpa till. Kontakta förvaltningens hållbarhetsstrateg för detta.

Mer finns att läsa på intranätet, under Chemsoft - kemikaliehanteringssystem [Chemsoft – kemikaliehanteringssystem. \(stockholm.se\)](#). Se också avsnitt *Stöd och system i miljöarbetet* i denna skrift.

Klimatanpassning

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
4. Ett klimatanpassat Stockholm

2025 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

- Verksamheterna genomför åtgärder för att skapa resiliens mot potentiella skyfall och värmeböljor.
- Utemiljöer på särskilda boenden ska vara klimatanpassade med solskydd som ger svalka.
- Stadsdelsområdets parker, grönområden och verksamheters utemiljöer motverkar negativa effekter av värmeböljor & skyfall för boende och besökare i stadsdelsområdet.
- Förmågan att hantera skyfall och värmeböljor har förbättrats i parker, grönområden och i verksamheternas utemiljöer.

2.2.1

Stadsdelsområdets parker, grönområden och verksamheters utemiljöer motverkar negativa effekter av värmeböljor och skyfall för boende och besökare i stadsdelsområdet

Förvaltningen ansöker om klimatinvesteringsmedel för att installera ett uttag för att möjliggöra fyllning av vattentankar med Mälardammen i Kristinebergs strandpark. Syftet är att minska belastningen på dricksvattennätet och kunna hämta vatten och upprätthålla bevattning av bland annat nyplanterade träd inom stadsdelsområdet, vid vattenbrist exempelvis vid värmebölja.

Förvaltningen kommer att uppmärksamma parkbesökare om de nya dricksvattenpollare som satts upp i Råambshovsparken, Kristinebergs strandpark och Kronobergsparken, genom utökad information på plats.

Förvaltningen har initierat och är del av Grönare Stockholm-projektet Östra Fredhällsparken, som finansieras genom trafiknämnden. Projektet innebär att den östliga delen av parken klimatanpassas för att minska andelen vatten som enligt skyfallsberäkningar annars skulle påverka kringliggande viktig infrastruktur. Anpassningar planeras för att även minska det visuella bullret i parken och stärka ekologiska samband.

Enheterna arbetar systematiskt med klimatanpassning utifrån identifierade risker i Risk- och sårbarhetsanalys RSA

Enheterna fortsätter det systematiska klimatanpassningsarbetet i Risk- och sårbarhetsanalysen, RSA, för att skapa resiliens mot potentiella skyfall och värmeböljor. En ny RSA kommer att skapas under året för att följa upp vad som gjorts i verksamheterna i relation till tidigare analys. Förvaltningen söker fortsatt samverkan i staden för utredning kring klimatanpassning och inväntar de stödfunktioner till stadens verksamheter som ska inrättas för att stötta i arbetet och att reducera risker vid extrema väderhändelser.

Ur miljöprogrammet

Mål 4 Ett klimatanpassat Stockholm

Klimatanpassning innebär att förbereda och anpassa en stad, dess infrastruktur, byggnader, funktioner och verksamheter till de förväntade klimatförändringarna. Detta innebär att utveckla och genomföra strategier och åtgärder som minskar sårbarheten mot extrema väderhändelser som exempelvis översvämningar, hetta och torka. Genom klimatanpassning kan en stad minska de negativa effekterna av extrema väderhändelser.

Extrema väderhändelser är till exempel höga temperaturer, kraftig nederbörd, översvämningar, kraftiga vindar och oväder som kan påverka människors liv och hälsa negativt, störa viktiga samhällsfunktioner och leda till skador på mark, byggnader och infrastruktur.

Livsmedel

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm
6. Ett giftfritt Stockholm

Klimathandlingsplanens omställningsområden

1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning.
5. Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

- Förvaltningens inköp är medvetna, hållbara och följer stadens riktlinjer.
- Kompetensen inom hållbara livsmedel och måltider ökar hos förvaltningens medarbetare och chefer.
- Verksamheternas klimatpåverkan från livsmedel minskar.
- Andelen ekologiska livsmedel som förvaltningen köper når målet 70 procent.
- Inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och antibiotikalagstiftning.
- Onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar minskar i nämndens verksamheter.
- Förvaltningens inköp av plastartiklar minskar med minst 1,5 ton under 2026.

Indikatorer

Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel: 1,5 kg CO₂ per kg livsmedel

Andel inköpta ekologiska livsmedel i kronor: 70 %

Aktiviteter

Alla verksamheter som handlar livsmedel bedriver ett aktivt och förebyggande arbete så att matsvinn, tallrikssvinn, serveringssvinn, kökssvinn och lagringssvinn minskar.

Förvaltningens verksamheter utreder lagrings- och inköpsrutiner för förbrukningsmaterial och livsmedel.

Medarbetare som köper in livsmedel och handhar mat och måltider arbetar aktivt och samverkar förvaltningsövergripande utifrån stadens nya matprogram.

Förskolornas kockar ska bidra till att höja andelen ekologisk mat i alla stadens stadsdelar genom att dela med sig av erfarenheter och lärdomar till andra, exempelvis genom studiebesök.

2.1.1

Kompetensen inom hållbara livsmedel och måltider ökar hos förvaltningens medarbetare och chefer

Förvaltningsgemensamma nätverksmöten och utbildningsinsatser fortsätter utifrån stadens nya matprogram: God mat för hälsa, klimat och miljö som kommer beslutas av kommunfullmäktige under våren 2026 och förvaltningen kommer att implementera det i sina verksamheter under året. Förvaltningen deltar i en arbetsgrupp för riktlinjer för måltider i förskolan som kommer att bli klart när stadens nya matprogram är beslutat. Förvaltningen deltar i forskningsprojektet PLATE tillsammans med Stockholms Resilience Centre vid Stockholms universitet, SLU, Beijerinstitutet och KTH. Fokus i projektet kommer att vara hållbar och näringsriktig mat och minskade CO2-utsläpp på tallriken. Både förskolan och äldreomsorgen kommer delta under året.

Verksamheternas klimatpåverkan från livsmedel minskar

Inom kategorin inköpta varor står livsmedel för de största utsläppen. Det är därför viktigt att klimatpåverkan från livsmedel och måltider fortsätter att minska bland annat genom ökade mängder vegetabilier och baljväxter. Varje verksamhet/enhet/avdelning som köper in livsmedel ska regelbundet följa upp matens CO2-avtryck i stadens system Tendmill. Alla verksamheter som handhar livsmedel bedriver ett aktivt och förebyggande arbete så att alla sorters matsvinn: tallrikssvinn, serveringssvinn, kökssvinn och lagringssvinn, minskar. Åtgärder som att planera, följa upp, se över rutiner och lagra på rätt sätt kan bidra till att förebygga att matsvinn uppstår. Regelbundna mätningar vår och höst på vård- och omsorgsboenden fortsätter, där också statistik från upphandlade måltidsentreprenörer följs upp regelbundet. Förvaltningen följer förskolorna som ska utveckla sitt systematiska matsvinnsarbete genom ett nytt system för matsvinn. När det införs ges bättre möjlighet att analysera orsakerna till svinnet och det skapar bättre möjligheter att ta fram åtgärder för att minska matsvinnet.

2.2.1

Andelen ekologiska livsmedel som förvaltningen köper når målet 70 procent

Förvaltningens förskolor kommer att KRAV-certifieras under 2026. Det innebär att följa KRAV:s regler för en mer hållbar produktion vilket ger ett bevis på höga krav inom bland annat djurvälstånd, biologisk mångfald och klimatpåverkan. Det är också ett sätt att öka vårdnadshavarnas förtroende

för måltiderna på förskolorna. Certifieringen kommer att underlättas av det utvecklingsarbete som förskolekockarna gjort de senaste åren med att förändra måltiderna till att vara mer hållbara.

Inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och antibiotikalogstiftning

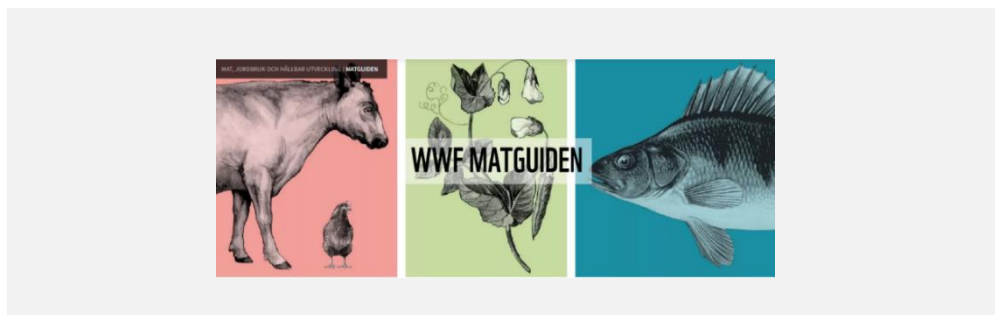
Förvaltningens verksamheter fortsätter arbetet med att inköpta livsmedel ska vara producerade i nivå med svenska djurskyddsregler och med god djurhållning samt med restriktiv användning av antibiotika.

God mat för hälsa, klimat och miljö

Stadens nya matprogram *God mat för hälsa, klimat och miljö* kommer beslutas av kommunfullmäktige under våren 2026 och därefter uppdateras detta avsnitt.

WWF Matguiden

Maten vi äter påverkar planeten vi bor på. För att vår vackra planet ska vara levande behöver vi äta betydligt mer grönt, smartare val av sjömat, och mindre men bättre kött.

[WWF Matguiden - konsumentguiden för mer hållbar mat](#)

Plast

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm
6. Ett giftfritt Stockholm.

Klimathandlingsplanens omställningsområden

1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning.
5. Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

- Förvaltningens inköp är medvetna, hållbara och följer stadens riktlinjer
- Förvaltningens inköp av plastartiklar minskar med minst 1,5 ton under 2026
- Onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar minskar i nämndens verksamheter
- Äldreomsorgsavdelningen ställer om till en hållbar äldreomsorg
- Alla avfallsfraktioner återvinns i verksamheternas lokaler.

Indikator

Inköpta förbrukningsartiklar i plast i stadens verksamheter 42,5 ton

Aktiviteter

- Verksamheter som använder förbrukningsartiklar i plast ska kartlägga sin förbrukning med hjälp av stadens uppföljningsverktyg "Plastkollen"
- Förvaltningens verksamheter utreder lagrings- och inköpsrutiner för förbrukningsmaterial och livsmedel
- Inkontinensskydd utprovas och förskrivs av sjuksköterska i äldreomsorgens verksamheter
- Tvättbara hygienunderlägg och haklappar ska användas som regel i äldreomsorgens verksamheter
- Omställningsfas för arbetet med Hållbar äldreomsorg på Kungsholmen
- Skadliga material och plaster fasas ut kontinuerligt.

2.1.1

Förvaltningens inköp av plastartiklar minskar med minst 1,5 ton under 2026

Det systematiska arbetet med att minska inköp och användning av engångs- och förbrukningsartiklar i plast ökar. Flergångs- och returalternativ väljs i högre grad.

Onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar minskar i nämndens verksamheter

Minska onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar, särskilt i kök, på förskoleavdelningen, socialtjänstavdelningen och äldreomsorgsavdelningen genom att göra medvetna val och följa basala hygienrutiner.

Äldreomsorgsavdelningen ställer om till hållbar äldreomsorg

Förvaltningens projekt Hållbar äldreomsorg på Kungsholmen går in i en omställningsfas så att äldreomsorgens verksamheter är hållbara. Under året ska hållbarhet införlivas i ordinarie rutiner och arbetssätt som en självklar del. I arbetet ingår minskad användning av plast och engångsartiklar där flergångs- och returalternativ väljs i högre grad. Tvättbara hygienunderlägg och haklappar används som regel. Inkontinensskydd utprovas. Livsmedel och måltider är ekologiska och klimatsmarta; kemikalieanvändningen och städmetoder hållbara och återvinningen aktiv. Dialog med och inkludering av de äldre i aktiviteterna.

2.4.1

Skadliga material och plaster fasas kontinuerligt ut

Skadliga material och plaster ska fasas ut i miljöer där barn, unga, äldre samt personer med funktionsnedsättning vistas. Skadliga plaster och teflon ska fasas ut från kök för att inte komma i kontakt med livsmedel. Plast i kontakt med mat ska vara märkt med ”glas och gaffel”-symbolen eller med orden ”till livsmedel”.

Film: Så minskar vi plastförbrukningen på Kungsholmens stadsdelsförvaltning

<https://play.mediaflowpro.com/ovp/16/21IE7TLLXI>

Checklista för minskat användande av plast och engångsprodukter av plast

Se sista sidorna i detta dokument.

Resor och transporter

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
7. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö.

Klimathandlingsplanens omställningsarenor

1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning
3. Driva på för hållbara och fossilfria transporter.

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

- Förvaltningens medarbetare följer stadens Rese- och mötespolicy
- Krav ställs på fossilfria drivmedel för alla förvaltningens resor och transporter
- Högt ställda krav vid upphandlingar bidrar till låga utsläpp inom stadsmiljöverksamheten.

Aktivitet

Socialtjänstavdelningen kartlägger sina resor och transporter.

2.3.1

Förvaltningens medarbetare följer stadens Rese- och mötespolicy

- Förvaltningen ska årligen följa upp tjänsteresor, utifrån ett klimatperspektiv såväl som ur ett kostnadsperspektiv.
- Förvaltningens medarbetare använder gång, cykel och kollektivtrafik i första hand för kortare sträckor.
- När tjänsteresor sker med taxi eller hyrbil ska elbilar efterfrågas. Bilpooler används inom socialtjänstavdelningen.
- Elcyklar och elbilar finns att tillgå.
- Medarbetarna undviker att använda egen bil för tjänsteresor, och gör det endast om bilen uppfyller stadens miljökrav. Det innebär att bilen måste drivas med helt fossilfria bränslen, såsom el, gas eller etanol.
- Inrikesresor ska alltid prioriteras med tåg. För resor inom Sverige och Europa ska resebyrån först föreslå tåg.

Krav ställs på fossilfria drivmedel för alla förvaltningens resor och transporter

Fossilfria och miljöeffektiva resor och transporter ska alltid krävas vid beställning. Cykelåkeri används i första hand där det är möjligt.

Verksamheterna använder elcyklar för transport av matlådor.

I alla verksamheter ska fossilfria transporter krävas (oavsett driftsform) vid upphandling, omförhandling eller förlängning av avtal. Nämndens nuvarande avtal där transporter ingår följs upp för kartläggning av leverantörernas drivmedelsanvändning. Förvaltningen ska planera för, och fortsätta arbeta mot, utfasning av fossila bränslen senast 2030.

Stadsmiljöavdelningen

Högt ställda krav vid upphandlingar bidrar till låga utsläpp inom stadsmiljöverksamheten

I samband med nya upphandlingar för parkdrift och parkinvesteringar som kommer pågår under året kommer miljökraven skärpas ytterligare.

Samarbetet fortgår även med drift- och anläggningsentreprenör i park för en effektivare logistik och för att minska transporter, samt för att inspirera till att använda fossilbränslefria maskiner och verktyg.

Ur stadens Rese- och mötespolicy

Vid korta resor ska resan göras genom att gå, cykla eller resa kollektivt.

Stadens egna bilar, upphandlad bilpool eller taxi kan väljas om inget kollektivt färdssätt finns att tillgå. När resor sker med taxi eller hyrbil ska elbilar alltid vid tillgänglighet efterfrågas. Resor med egen bil i tjänsten ska undvikas och får endast ske med egen bil som uppfyller kommunfullmäktiges miljöbilsdefinition.

Vid längre resor ska tåg eller buss väljas i första hand. Även båt kan övervägas som ett alternativ till flyg där det är möjligt. För inrikes resor ska alltid tåg prioriteras. Vid resor inom Sverige och Europa ska resebyrån i första hand ta fram ett förslag på resa med tåg.

Flygresor utnyttjas i första hand för längre utrikesresor där tåg och buss inte utgör ett alternativ. Vid bokning av flygresor väljs direktflyg i första hand alternativt flyg i kombination med tågresa. Generellt gäller att huvudresan måste vara längre än 50 mil. Därtill är flygresor till Göteborg och Malmö inte tillåtna. Undantag från detta kan göras av särskilda skäl. Flygresor i tjänsten godkänns av förvaltningschef/bolagschef och utifrån de principer som finns angivna i stadens rese- och mötespolicy.

Eventuella flygresor ska kompenseras genom ett stadsövergripande system för intern klimatväxling (Dnr 2023/310). Samtliga nämnders tjänsteresor med flyg beläggs med ett internt kostnadspåslag om 50 procent som används för att subventionera klimatfrämjande åtgärder och finansiera implementering och uppföljning av systemet i Stockholms stad.

Rättvis och inkluderande omställning

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning

Klimathandlingsplanens omställningsarenor

1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning

2.1.1

Den interna och externa kommunikationen om miljö, klimat och hållbarhet utvecklas och kontakten med Kungsholmens invånare om dessa frågor ökar.

Förvaltningen anordnar träffar för och med Kungsholmens invånare för att kommunicera och samtala om att leva och konsumera hållbart i Stockholm. Till dessa träffar bjuds aktuella gäster in. Arbetet sker i samverkan med Kungsholmens bibliotek Internationella biblioteket. Kommunikationen om samtalsarenorna ökar för att få flera besökare.

Förvaltningen anpassar sin ansökningsstruktur för att inkludera föreningsstöd med miljö- och klimatinriktning. Förvaltningen fortsätter genomföra miljö- och klimatdialoger på Baltzar träffpunkt för att inspirera äldre till hållbara val och ska också besöka fritidsgården Kuggen för samtal med de unga om hållbara val och cirkulärt tänkande. Föräldrar, anhöriga och brukare informeras om varför staden väljer ekologiskt och väljer bort skadliga kemikalier i förskolornas, socialtjänstens och äldreomsorgens verksamheter och varför det är bra. Kungsholmen i korthet utvecklar informationen om förvaltningens hållbarhetsarbete. Information sprids internt i förvaltningen om miljö och klimat-arbetet i olika forum, t ex Chefsposten, förvaltningsmöten, nätverksmöten och intranätet. Förvaltningen fortsätter besöka socialtjänstens enheter för miljö- och klimatsamtal under året.

Förväntat resultat

- Kunskapen om och arbetet med mänskliga rättigheter ökar i alla verksamheter
- Synpunkter tas om hand och bidrar till kvalitetsutveckling
- Brukar- och medborgardialoger genomförs i alla verksamheter
- Anhöriga erbjuds stöd och avlastning utifrån behov
- Kungsholmsbornas förtroende för stadsdelsförvaltningen ökar
- Hänsyn till hållbarhetsaspekter vid inköp ökar

Indikator

Andel med förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där man bor

KF Aktivitet

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att stadens handlingsplaner implementeras och att förskoleverksamheterna inleder arbetet med att genomgå stadens diplomutbildningar

Aktiviteter

Genomföra insatser för ökat valdeltagandet i de allmänna valen bland röstberättigade personer som är aktuella i förvaltningens verksamheter.

Samla information om MR-utbildningar för att tillgängliggöra dessa till verksamheterna.

Socialtjänstavdelningens och äldreomsorgsavdelningens myndighetsutövande verksamheter utvecklar strukturen för BRA-samtal.

Stödfunktioner inom socialtjänstavdelningen och äldreomsorgsavdelningen ökar kunskapen om AI.

Under året följa upp arbetet med medborgarbudget.

Utveckla och förbättra återkoppling av genomförda åtgärder av inkomna medborgarförslag.

3.7.1

Kunskapen om och arbetet med mänskliga rättigheter ökar i alla verksamheter

Verksamheterna lever upp till mänskliga rättigheter och är fria från diskriminering. Arbetet bedrivs i enlighet med stadens program för mänskliga rättigheter med tillhörande handlingsplaner, program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, handlingsplan för en åldersvänlig stad, Kvalitetsprogrammet och Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad. Alla relevanta beslutsunderlag inom nämnden innehåller analyser utifrån barnrätt jämställdhet och tillgänglighet. För att ytterligare stärka barn ungas rättigheter som anhöriga kommer förvaltningen utveckla arbetet med BRA-samtal. En viktig del i arbetet att säkerställa de mänskliga rättigheterna är även kompetenshöjande insatser för medarbetare, samt att som arbetsgivare säkerställa att mänskliga rättigheter efterlevs internt på arbetsplatsen och bland medarbetarna. Nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur ska främjas, genom att bland annat uppmärksamma nationella minoriteters nationaldagar eller högtider inom olika verksamheter. Nationella minoriteter bjuds in till samverkan för att erbjuda informationsutbyte och möjlighet till inflytande i frågor som rör deras rättigheter. Stadsdelsnämndens pensionärsråd och råd för

funktionshinderfrågor är involverade i beslut som påverkar deras vardag och deras förslag uppmärksammas och tas tillvara.

Brukar- och medborgardialoger genomförs i alla verksamheter
Delaktighet, inkludering och dialog med de verksamheterna är till för så som invånare, nämndens råd och förenings- och näringsliv är viktigt. Dialogen bidrar till kvalitetsutveckling. Verksamheterna uppmuntras till att utveckla resultat- och medborgardialoger och vara aktiva i olika sociala kanaler. Involvering och dialog med stockholmare, med särskilt fokus på grupper som inte brukar komma till tals, sker i beslut som påverkar deras vardag genom exempelvis medborgardialoger eller på annat sätt inom planeringsprocesser och stadsutveckling.

Kungsholmsbornas förtroende för stadsdelsförvaltningen ökar
För att förtroendet för nämnd och förvaltning ska öka, stärks kommunikationen och informationen till invånare och verksamma på Kungsholmen. Förutom information om möjlighet till delaktighet och inflytande genom medborgardialoger kommer informationen ut till invånare stärkas kring det brottsförebyggande arbetet. Nämnden fortsätter även arbetet med att göra stadens kanaler och verktyg som exempelvis tyck-till-appen, medborgarundersökning och medborgarförslag kända och mer nyttjande. Trygghetsvandringar initieras där det finns behov och kungsholmsbors och besökares synpunkter tas omhand. Information om nämndens verksamheter, insatser och stöd förmedlas i sociala kanaler, i lokaltidningen och genom exempelvis tv-skärmar hos utsedda handlare.

Hänsyn till hållbarhetsaspekter vid inköp ökar
Klimatpåverkan från verksamheternas konsumtion ska halveras till 2030. Arbetet med att genomlysna nämndens inköp ur olika hållbarhetsperspektiv fortsätter, genom innovation och samverkan mellan olika funktioner i organisationen som berörs av inköpsprocesserna. Arbetet kopplar till flera mål i verksamhetsplanen (2.1 - 2.4, 3.5, 3.6) och ligger under mål 3.7 för att betona kopplingarna till Agenda 2030, främst med fokus på mål 10 Minskad ojämlikhet, mål 11 Hållbara städer, mål 12 Hållbar konsumtion, mål 13 Bekämpa klimatförändringarna och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald. Hållbara inköp handlar om att välja produkter och tjänster som är bra för både människor och planeten, utan att äventyra framtida generationers möjlighet att tillgodose sina behov. Utvecklingsarbetet innebär att medvetenheten om hållbarhet ökar inför inköp, och inköpsprocessen och dess uppföljning säkerställs. Medvetenheten om risker för välfärdsbrott ökar.

Återvinning och återbruk

Miljöprogrammets mål

1. En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm
6. Ett giftfritt Stockholm.

Klimathandlingsplanens omställningsarenor

1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning.
2. Utveckla ett klimatpositivt energisystem.
5. Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

2026 Verksamhetsplan Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förväntat resultat

- Alla avfallsfraktioner återvinns i verksamheternas lokaler.
- Andelen återbrukat material som används i parkupprustningar och vid underhåll av parkmiljöer ökar.

Aktiviteter

Alla verksamheter som handhar livsmedel bedriver ett aktivt och förebyggande arbete så att matsvinn: tallrikssvinn, serveringssvinn, kökssvinn och lagringssvinn minskar.

Förvaltningens verksamheter utreder lagrings- och inköpsrutiner för förbrukningsmaterial och livsmedel.

Tvättbara hygienunderlägg och haklappar ska användas som regel i äldreomsorgens verksamheter.

2.1.1

Förvaltningens inköp är medvetna, hållbara och följer stadens riktlinjer

Klimatpåverkan från stadens och förvaltningens konsumtion ska halveras fram till år 2030. Inköpen utgör en viktig grund för att nå detta mål. Inköp av varor och tjänster följer stadens riktlinjer och görs i första hand genom avrop från avtal med upphandlade leverantörer. Genom att använda stadens gemensamma system för e-handel ökar förutsättningarna för att klimat- och miljökrav ställs och att uppföljningen sker systematiskt. Nämndens verksamheter ska begränsa inköp till det som är nödvändigt och maximera

möjligheten för cirkulära lösningar samt delning av inventarier. Andelen ekologiskt certifierade och hållbarhetsmärkta produkter och varor i förvaltningens inköp ökar. Flergångs- och returalternativ väljs i högre grad. Återbruket ökar och Stocket är förstahandsalternativ vid inköp av möbler och inventarier. Vid upphandling, omförhandling eller förlängning av avtal ska fossilfria transporter krävas.

Regelbundna förvaltningsgemensamma nätverksmöten för inköpare fortsätter för att öka kunskapen om hållbara inköp, och säkerställa inköpsprocessen och dess uppföljning. Avdelningarna utreder sina lagrings- och inköpsrutiner för förbrukningsmaterial och livsmedel (inklusive beredskapslager) för att på så sätt minska onödigt svinn. Varje avdelning utreder sina respektive enheter. Förvaltningen ska under året fortsätta utveckla arbetet med hållbara inköp under aktiviteten Hållbara inköp (3.7).

Alla avfallsfraktioner återvinns i verksamheternas lokaler
Förvaltningen arbetar utifrån Avfallsplan för Stockholm 2025 - 2030. Alla avfallsfraktioner återvinns i verksamheternas lokaler, särskilt matavfall, plast och farligt avfall. Verksamheterna ska också förebygga att avfall uppstår genom minskad användning av engångsprodukter och onödiga plastprodukter samt verka för att en större andel produkter och material återanvänds.

Förvaltningens inköp av plastartiklar minskar med minst 1,5 ton under 2026

Det systematiska arbetet med att minska inköp och användning av engångs- och förbrukningsartiklar i plast ökar. Flergångs- och returalternativ väljs i högre grad.

Onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar minskar i nämndens verksamheter

Minska onödig användning av avfallspåsar och engångshandskar, särskilt i kök, på förskoleavdelningen, socialtjänstavdelningen och äldreomsorgs-avdelningen genom att göra medvetna val och följa basala hygienrutiner.

Stadsmiljöavdelningen

Andelen återbrukat material som används i parkupprustningar och vid underhåll av parkmiljöer ökar

I syfte att minska transporter genom lokalt nyttjande av restmaterial fortsätter förvaltningen arbetet med att återanvända överblivet material från arbeten i park som kan nyttjas i annan park, genom att nyttja mellanlagring av material på egen kommunal teknisk yta. I alla parkupprustningar ses möjligheten att renovera och återbruka material över och förvaltningen arbetar för att utveckla och öka andelen jord som förbättras och återanvänds på plats.

Ur miljöprogrammet

Mål 5.2 Cirkulära kretslopp av resurser

För att nå en effektiv resursanvändning behöver befintliga resurser användas så länge som möjligt. Först när produkter och material inte kan användas längre eller repareras ska de gå vidare till materialåtervinning och avfallsförbränning med energiutvinning. I Stockholm används stora mängder resurser som snabbt blir till avfall då de förbrukats. En mindre del av avfallet cirkulerar genom att materialåtervinnas eller rötas för att sedan återföras till kretsloppet. Den största delen av avfallet förbränns fortfarande och en liten del läggs på deponi. Stadens påbörjade arbete med cirkulär resursanvändning behöver skalas upp och utvecklas. Alla nämnder och bolag har ett ansvar för att säkerställa att resurser cirkulerar. Det krävs ökad samverkan inom staden för att förbättra möjligheterna till källsortering och öka utsorteringsgraden i stadens verksamheter.

Avfall från stockholmarna och verksamma i staden ska minska. Att förbättra hushållens möjligheter att källsortera i nära anslutning till fastigheten kan bidra till bättre utsortering av det avfall som uppstår. Staden kan också påverka genom kommunikationsinsatser om avfallsminimering, återanvändning, avfallssortering och materialåtervinning. Stockholm Vatten och Avfall AB är en nyckelaktör i genomförandet.

Exempel på åtgärder för cirkulära kretslopp av resurser

- Öka kunskapen om och utveckla möjligheterna till avfallsminimering, återanvändning och källsortering i stadens verksamheter.
- Arbeta för minskad nedskräpning från såväl privatpersoner som verksamheter.
- Arbeta med civilsamhället, stockholmarna och näringslivet för avfallsminimering, ökad återanvändning och materialåtervinning i alla delar av staden.
- Öka möjligheterna att återbruka och återvinna textil.
- Säkerställ ytor och processer i staden för cirkulering av resurser, exempelvis återvinning och avfallsrelaterad verksamhet.

Farligt avfall

Visst avfall är så farligt för miljön och människors hälsa att det är klassat som farligt avfall. För farligt avfall gäller speciella regler. Du som driver en verksamhet ska själv klassificera ditt avfall. Det är viktigt för att den fortsatta hanteringen ska bli rätt.

Så här definierar SVOA, Stockholm Vatten och Avfall, farligt avfall

- Allt som drivs med sladd eller batteri räknas som farligt avfall och ska därför aldrig läggas i soppsäsen.
- Färg är något som de flesta vet räknas som miljöfarligt avfall. Men visste du att även nagellack och burkar med intorkad färg är farligt avfall? Vattenlöslig färg ska också hanteras i samma insamlingssystem som miljöfarligt avfall.
- Kemikalier och annat som kan vara giftigt för människa eller miljö räknas som farligt avfall.
- En del kosmetika räknas som farligt avfall den dagen du vill göra dig av med det.
- Mediciner och läkemedel räknas som farligt avfall.
- Vissa typer av oljor är vara giftiga för miljön och ska samlas in som farligt avfall av den anledningen. Vanlig matolja är inte giftig för miljön, men kall olja kan på sikt orsaka stopp i avloppsrören.
- Om produkten är explosiv, brandfarlig, frätande, smittförande eller giftig för människa eller miljö räknas den som miljöfarligt avfall när du vill göra dig av med den.

Hur ska farligt avfall hanteras?

Företag och verksamheter har skyldighet att sortera ut miljöfarligt avfall och måste själva bekosta omhändertagandet av det. Företag och verksamheter är även skyldiga att rapportera vilka mängder och typer av farligt avfall som genereras i verksamheten och vart det transporteras, så kallad antecknings- och rapporteringsskyldighet.

Anteckningsskyldighet

Den verksamhet som producerar, transporterar, samlar in, mäklar, handlar eller behandlar farligt avfall är skyldig att föra anteckningar för varje typ av farligt avfall. Det finns flera sätt att lämna miljöfarligt avfall från företag och verksamheter, men hanteringen är omgärdad av många lagar och regler så därför ska förvaltningen anlita upphandlad entreprenör, för närvarande **Pre Zero**, som hämtar upp det farliga avfallet direkt vid respektive verksamhet och som sedan transporterar det till återvinning på en behandlingsanläggning.

På stadens sida [Farligt avfall - Stockholms stad \(tillstand.stockholm\)](https://tillstand.stockholm.se) finns mer att läsa.

4. Stadens miljö- och klimatmål

Stockholms Miljöprogram 2030

Miljöprogrammet är utgångspunkten för stadens handlingsplaner på miljö- och klimatområdet. Handlingsplanerna konkretiserar genomförandet och pekar ut ansvar för åtgärder. Under varje mål finns också exempel på åtgärder för att uppnå målen. Målen följs upp genom ett antal målspecifika indikatorer som antas i samband med stadens budget

Stadens miljöprogram antas av kommunfullmäktige. Miljöprogrammet är integrerat i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi, ILS, vilket innebär att nämnden eller bolagsstyrelsen i sina verksamhetsplaner ska redovisa hur de avser att bidra till att staden når dessa mål och genom uppföljning av mål och indikatorer redovisa hur arbetet går. Miljöprogrammet fastställer även genomförande och uppföljningsansvariga nämnder och bolagsstyrelser. Nedan följer kortfattade beskrivningar av de sju miljömålen, samt avsnittet om arbetssätt för att nå målen. För att läsa Miljöprogram 2030 i sin helhet, gå in på *Miljöprogram och handlingsplaner* på stadens intranät.

Miljöprogram 2030

1. En rättvis och inkluderande omställning	2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem	4. Ett klimatanpassat Stockholm
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm	6. Ett giftfritt Stockholm
7. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö	

18 delmål

Stadens sju miljömål

MÅL 1 En rättvis och inkluderande omställning

Stockholm ska vara en stad som tar ansvar för att kraftigt minska vårt globala klimatavtryck. Alla i staden ska ha möjlighet att leva hållbart och vara med i omställningen. Omställningen till ett hållbart samhälle ska ske rättvist och inkludera alla oavsett förmåga och livssituation. Detta kräver helhetssyn på samhället, där en bredd av perspektiv inkluderas i beslutsfattandet, för att undvika att framsteg inom ett område görs på bekostnad av ett annat. För att skapa goda förutsättningar för samverkan med stockholmarna och andra intressenter krävs dessutom tillit och förtroende till staden som aktör.

I Stockholm finns tydliga skillnader i livsvillkor och ur ett rättviseperspektiv krävs hänsyn till människors olika förutsättningar och behov. Särskild hänsyn ska tas till de mest utsatta.

En rättvis och inkluderande omställning gynnar hela staden och kan bidra till att minska spänningar, utanförskap och segregation i samhället. Delaktighet är centralt för att stärka medborgarengagemang och skapa förståelse för de utmaningar och behov som finns.

Delmål:

- 1.1 Stadens verksamheter stärker en rättvis omställning
- 1.2 stockholmarna är delaktiga i omställningen

Om rättvis och inkluderande omställning

Omställning syftar på den genomgripande förändring som föranleds av klimatförändringarna och andra miljöhot och som innebär en övergång till ett mer hållbart och resurseffektivt samhälle. Omställningen innehåller såväl tekniskiften, utveckling av infrastruktur, regelverk och resursanvändning som förändrat beteende och konsumtionsmönster.

Sårbara grupper avser personer eller befolkningsgrupper som lever i en utsatt situation och därmed kan behöva särskilt stöd och skydd från samhället. Dessa grupper kan i högre utsträckning drabbas av negativa konsekvenser på grund av exempelvis socioekonomiska omständigheter, funktionsnedsättning, ålder, etnicitet, kön eller hemlöshet.

Planetära gränser är ett ramverk för hållbar utveckling som identifierar nio processer inom miljöområdet som skapar stabilitet för livet på jorden. Det

finns en gräns för varje område som konkretiserar vilken grad av mänsklig påverkan som kan ses som säker, och vilken grad som innebär stora risker för dagens och framtida samhällen.

MÅL 2 Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck

Hur vi människor i västvärlden lever våra liv, bedriver företag och bygger våra samhällen leder till höga utsläpp av växthusgaser. Detta leder till ökade klimatförändringar, så omfattande att de nu utgör ett allvarligt hot mot livet på planeten. De direkta utsläppen i Stockholm har minskat kraftigt sedan 1990-talet, men takten måste öka ytterligare.

För att nå klimatmålen behöver Stockholms stads egen organisation tillsammans med hela samhället ställa om. En omställning som inte bara minskar utsläppen utan också innebär nya sätt att konsumera, resa, jobba och bo. Energianvändningen ska vara fossilfri och den lokala energiproduktionen ska öka. De utsläpp av växthusgaser som orsakas av vår konsumtion är i Stockholm ungefär fem gånger större per person än de direkta utsläppen. Det är inte hållbart. De konsumtionsbaserade utsläppen har inte minskat i den takt som krävs och de sker till stora delar utanför Stockholm. Det är därför viktigt att klimatarbetet nu lägger större tonvikt vid konsumtionens klimatpåverkan.

Delmål:

- 2.1 Ett Stockholm som är klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040
- 2.2 Minskad klimatpåverkan för transportsektorn
- 2.3 En fossilfri organisation 2030
- 2.4 Halverad klimatpåverkan från konsumtion
- 2.5 Minskad klimatpåverkan från mat

Om klimatomställning

Globalt klimatavtryck avser stockholmarnas konsumtions samlade effekt på den globala klimatpåverkan.

Utsläpp av växthusgaser mäts i koldioxidekvivalenter (CO₂e) och redovisas som direkta och indirekta. **Direkta utsläpp** är utsläpp från energianvändning och transporter i Stockholm. **Indirekta utsläpp** är sådana utsläpp som sker utanför Stockholms geografiska gräns. Utsläpp redovisas i olika scope där scope 1 avser direkta utsläpp inom den geografiska gränsen, scope 2 avser utsläpp från användning av nätbaserad energi (el och

fjärrvärme), samt scope 3 som avser indirekta utsläpp från produktion av varor och tjänster där utsläppen sker utanför den geografiska gränsen men konsumeras inom gränsen.

Fossilfritt, detsamma som fossilbränslefritt, innebär att ingen fossil energi, till exempel kol, olja, fossil plast och naturgas, används.

Stockholms **konsumtionsbaserade utsläpp** inkluderar alla utsläpp som sker för att tillfredsställa efterfrågan i Stockholm, oavsett var i världen de uppstår. Exempel är utsläpp från produktion av stål och cement som används i byggen i Stockholm, eller utsläpp från stockholmarnas flygresor.

Negativa utsläpp innebär att koldioxid aktivt bortförs från atmosfären.

Koldioxidavskiljning och –lagring (CCS) innebär att fånga in och lagra koldioxid i stället för att släppa ut den till atmosfären. Om det är biogen koldioxid kallas det BECCS eller bio-CCS.

Klimatpositivt Stockholm innebär att de negativa utsläppen av växthusgaser inom Stockholms geografiska gränser, som exempelvis åstadkoms genom avskiljning och lagring av koldioxid, ska vara större än de kvarvarande utsläppen.

MÅL 3 Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem

Stockholm ska ha livskraftiga ekosystem och en stor artrikedom bland växter och djur, på land och i vatten. De djur och växter som lever naturligt i staden ska finnas kvar i livskraftiga populationer. Det kräver att sammanhängande grönstrukturer värnas för att säkerställa fungerande habitat och spridningsvägar för många arter. Allt levande och den miljö som finns på land och i vatten utgör olika ekosystem. Livskraftiga ekosystem är en förutsättning för goda livsvillkor och god hälsa för stadens invånare, växter och djur. Fungerande ekosystem med hög biologisk mångfald är även en förutsättning för att de ska klara av förändringar och kunna bidra med ekosystemtjänster.

Naturen i staden är värdefull och fyller många olika funktioner. Ekosystemen bidrar till hälsosamma stadsmiljöer genom att till exempel träd och växter renar luft, minskar buller och mildrar extremtemperaturer. Mark och växter kan också rena dagvatten och minska översvämningsrisker. Insekter pollinerar växter så att djur och människor får mat. När vi drar nytta av de ekosystemtjänster som naturen erbjuder och arbetar för att stärka den blågröna infrastrukturen, skapas värden för människor, den biologiska

mångfalden och för samhället i stort. Detta gör Stockholm till en attraktiv stad för både boende och besökare.

Staden behöver i större utsträckning än idag använda inköp och upphandling som ett medel för att ställa krav på hänsyn till biologisk mångfald vid inköp av varor och tjänster. Genom att arbeta med hållbar konsumtion av varor, tjänster och entreprenader bidrar arbetet till att uppnå målen även globalt.

Delmål:

- 3.1 Stärkt biologisk mångfald och blågrön infrastruktur
- 3.2 Förbättrad vattenkvalitet och stärkt biologisk mångfald
- 3.3 Staden bidrar till stärkt biologisk mångfald

MÅL 4 Ett klimatanpassat Stockholm

De rekordhöga och ökande halterna av växthusgaser i atmosfären till följd av människans utsläpp leder till snabb uppvärmning av hela jorden. Även om världens länder levererar i linje med Parisavtalets 1,5-gradersambition kommer de pågående klimatförändringarna få betydande konsekvenser för hela samhället. Det handlar bland annat om längre värmeböljor, torka, översvämningar till följd av höga flöden och häftiga skyfall och havsnivåhöjningar, med mycket allvarliga konsekvenser för livsmedelsproduktionen, vår tillgång till rent vatten, vår ekonomi, hälsa och livskvalitet.

Vårt samhälle är uppbyggt utifrån ett relativt stabilt klimat. Med de pågående och kommande klimatförändringarna ändras förutsättningarna radikalt. Detta innebär att hela samhället behöver anpassas till nya förutsättningar för att bli mer motståndskraftigt. Städer är särskilt känsliga för översvämningar och ökade temperaturer eftersom hårdgjorda ytor gör det svårare för överskottsvatten att rinna undan och byggda miljöer förstärker värmeeffekten.

Hur vi bygger och utvecklar vår stad och anpassar våra verksamheter har betydelse för hur väl Stockholm kan möta effekterna av de förändringar som sker. Det kräver att vi planerar vårt arbete med god framförhållning, flexibilitet och samordning som gör att de insatser vi gör ger bästa möjliga effekt. IPCC slår fast att det är mycket troligt att världens matsystem kommer att påverkas markant av de pågående klimatförändringarna. Stigande temperaturer, extrem torka med knappa vattenresurser, kraftig nederbörd och översvämningar samt utrotning av pollinatörer ändrar

förutsättningarna för mat- och livsmedelsproduktionen i Sverige och hotar vår tillgång till importerade livsmedel.

I egenskap av stor livsmedelskonsument behöver staden arbeta strategiskt och långsiktigt förebyggande för att säkra livsmedelstillgången. Staden behöver också tillsammans med berörda myndigheter, näringslivet och civilsamhället verka för och utreda möjligheten att successivt öka den regionala självförsörjningsgraden av livsmedel och hur staden kan bidra till den. Varje dag serveras tusentals måltider i förskolor och skolor, på äldreboenden och inom andra verksamheter i staden. Staden ska tillgodose grundläggande behov av näringsintag för sårbara grupper i stadens omsorg i händelse av kris eller krig. Staden är inte ensamt ansvarig för klimatanpassning och beredskapsarbete utan detta ansvar delas mellan många aktörer. Detta innebär att stadens arbete även måste handla om att finna goda former för samverkan kring viktiga åtgärder.

Delmål:

- 4.1 En stadsmiljö mer anpassad till ett förändrat klimat
- 4.2 Stärkt motståndskraft vid extremväder

MÅL 5 Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm

Dagens linjära ekonomi med hög resursanvändning, stora mängder avfall och negativ miljöpåverkan, behöver omformas till en cirkulär ekonomi med en effektiv användning av resurser inom de planetära gränserna.

Omställningen till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi kräver nya tankesätt och förändrade konsumtions- och beteendemönster. Cirkulära affärsmodeller och produktionssätt behöver få större genomslag samtidigt som konsumtionen behöver minska.

Produkters livslängd, reparerbarhet och nyttjandegrad behöver öka för att minska resursförbrukningen. Ett viktigt förhållningssätt är att överväga om behov kan lösas på annat sätt än genom att köpa nytt eller öka resursanvändningen. Att exempelvis reflektera före inköp, återbruka, reparera och dela är värdefulla förhållningssätt. Nedskräpningen behöver minska. Utöver att skada naturen innebär den att resurser går till spillo. Målet handlar om att ifrågasätta och utmana produktionssätt, materialval, beteenden och konsumtionsmönster samt att främja och möjliggöra cirkulära flöden. Delmålen tydliggör vikten av att staden arbetar med alla delar i värdekedjan för att uppnå resurseffektivitet.

Effektivt nyttjande av resurser innebär även att använda så lite energi som möjligt, men också att producera energi från resurser som i dagsläget inte går att cirkulera eller ta tillvara. Exempel är fjärrvärmeproduktion från restavfall och biogasproduktion från matrester och rötslam. Även produktion av solenergi är ett sätt att minska den köpta energin.

I Stockholms stads cirkulära omställning är följande flöden särskilt prioriterade:

- Bygg- och anläggningsmaterial inklusive massor
- Plast
- Livsmedel
- Batterier och fordon
- Elektronik och IT-utrustning
- Möbler och inventarier
- Textil
- Energi
- Vatten

Delmål:

- 5.1 Hållbar konsumtion av effektiv resursanvändning
- 5.2 Cirkulära kretslopp av resurser

Om resurseffektivitet och cirkulär ekonomi

En **cirkulär ekonomi** strävar efter att resurser som material och näringsämnen stannar kvar i cirkulära flöden så länge som möjligt, tillskillnad från en linjär ekonomi där återanvändning och återvinnig är begränsad. Uttaget av nya råvaror och uppkomsten av avfall ska var minimalt. En cirkulär ekonomi uppnås genom att ta tillvara och återanvända befintliga resurser. En viktig del i den cirkulära ekonomin är energieffektivisering och minskad energianvändning.

Förbrukning av resurser innebär att vi konsumerar och sprider dem från en plats på jorden till en annan i en snabbare takt än jordens naturliga system klarar av att hantera. Forskning har identifierat ett antal **planetära gränser** inom vilka mänskligheten kan fortsätta att utvecklas och må bra i framtiden. Om vi passerar dessa gränser kan abrupta eller oåterkalleliga miljöförändringar uppstå med allvarliga konsekvenser för människor och djur.

MÅL 6 Ett giftfritt Stockholm

Användningen av kemiska ämnen som har skapats eller utvunnits av människan spelar en viktig roll i dagens samhälle, men vållar i flera fall hälso- och miljömässiga problem. Några exempel är de ämnen som är svårnedbrytbara, ansamlas i levande organismer och är giftiga eller ämnen som stör hormonsystemen. Världsproduktionen av kemikalier har ökat drastiskt från mindre än 10 miljoner ton på 1950-talet till uppskattningsvis över 1000 miljoner ton per år 2024 och till 2030 väntas den fördubblas igen. Det finns idag över 200 000 registrerade kemikalier. Den största exponeringen av hälsoskadliga ämnen får vi via maten, vattnet, kläder, inomhusmiljön och genom direkt exponering vid användning av produkter som innehåller dessa ämnen.

För att uppnå ett giftfritt Stockholm behöver såväl stadens verksamheter som näringslivet och alla invånare bidra till en säker hantering av skadliga ämnen och göra kemikaliesmarta val. Genom kommunikation och information ska staden hjälpa stockholmarna att minska sin användning av skadliga kemikalier. Utgångspunkten för stadens arbete är de risker olika ämnen ger upphov till. Att uppnå giftfrihet handlar om att ta bort eller minska risker för människor och miljö. Särskilt farliga ämnen ska i linje med det nationella målet fasas ut så långt som möjligt. Dessa kallas för utfasningsämnen och här ingår exempelvis ämnen som är hormonstörande, cancerframkallande eller mycket svårnedbrytbara. Under industrialiseringen och stadens framväxt har en mängd kemikalier och ämnen använts som vi idag vet är skadliga för både människan och miljön. Dessa ämnen kan finnas kvar i såväl byggnader och anläggningar som i mark, sediment och vatten under lång tid.

Platser som historiskt har utsatts för stora utsläpp utgör miljö- och hälsorisker och är en stor miljömässig och ekonomisk utmaning för staden. Det första steget för att komma tillrätta med dem är att öka kunskapen om föroreningsituationen och ansvarsförhållandena. För att nå målet om ett giftfritt Stockholm behövs minskad användning och spridning av skadliga ämnen. Även de historiska utsläppen behöver tas om hand genom hantering av de förorenade mark- och sedimentområden som finns i vår stad. Riskerna med att utsättas för skadliga ämnen är inte jämnt fördelad över befolkningen. Vissa utsätts för mer skadliga ämnen genom sitt arbete, boende eller andra aktiviteter och exempelvis barn, unga och gravida är mer känsliga. Staden behöver därför prioritera sitt arbete med att minska

exponering för de grupper som är extra utsatta. Om mängden skadliga ämnen minskar, så bidrar det även till att flera andra av stadens miljömål uppnås. Giftfria material är exempelvis ofta en förutsättning för cirkularitet, och en giftfri miljö bidrar till att bevara biologisk mångfald.

Delmål:

- 6.1 Minskad användning och spridning av skadliga ämnen
- 6.2 Renare mark och sediment

Om skadliga ämnen, mikroplast och risk

Giftfritt syftar på hur kvaliteten på miljön (både den inre och den yttre) ska vara, och definieras likadant som det nationella miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. För att kunna gå en miljö. För att kunna få en miljö som är giftfri krävs att stadens verksamheter och alla andra hanterar kemiska ämnen på ett bra sätt, att de blir **kemikaliesmarta**.

Med **skadliga ämnen** avses inte bara ämnen avses inte bara ämnen som klassas som farliga för människors hälsa och miljön. I stadens miljöprogram omfattas även mikroplast. **Mikroplast** är små plastartiklar som tillverkas direkt för olika användningsområden eller som bildas vid slitage och nedbrytning av plast, exempelvis till följd av nedskräpning.

Sediment är en ansamling av oläsliga partiklar på botten av hav och sjöar-

Risk definieras ofta som kombinationen av en fara och sannolikheten för att den ska uppstå; i kemikaliesammanhang är risk oftast uttryckt som en kombination av giftighet och exponeringsnivå, för dem gäller därför att användningen bör upphöra helt.

MÅL 7 Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Det finns flera orsaker till buller och luftföroreningar i Stockholm. Den största är trafiken och för att minska trafikens påverkan på människors hälsa, samtidigt som transporterna fungerar för alla behov i staden, behöver olika åtgärder samverka.

Staden arbetar i första hand för att minska påverkan på luft- och ljudmiljö direkt vid källan. Det handlar om att bygga staden så att vägtrafiken minskar, att främja gång, cykel och kollektivtrafik, att verka för att allt fler fordon som rullar i Stockholm drivs med el och i övrigt vidta åtgärder för att minska utsläppen av partiklar från trafiken. Staden behöver också komplettera med åtgärder som skyddar invånarna från de skadliga nivåer av buller och luftföroreningar som ändå uppstår. Det kan exempelvis vara i form av skydd på bullerutsatta platser, krav vid nybyggnation eller genom att hålla efter vägdammet för att minska partiklar.

Delmål:

- 7.1 Trafikens påverkan på luftkvaliteten minskar
- 7.2 Förbättrad ljudmiljö

Om luft och ljudmiljö

Luftföroreningar är partiklar och gaser som finns i luften. Partiklar genereras till stor del av slitage mellan däck och vägbana men också från bromsar. Avgaser genereras av fordonens förbränningsmotorer. Halter av luftföroreningar kan variera beroende på till exempel typ av drivmedel, användning av dubbdäck, gatas utformning och väderförhållanden. Dessa föroreningar kan ha negativa effekter på människors hälsa, såsom ökad risk för andningsproblem, hjärt-kärlsjukdomar, cancer och andra sjukdomar. Luftföroreningar kan också ha negativ inverkan på naturens växt- och djurliv samt klimatet.

Trafikbuller är ljud som genereras av fordon i rörelse. Det inkluderar ljud från motorer, däck som rullar på vägen, bromsar och annan mekanisk utrustning. Trafikbuller kan variera i intensitet beroende på faktorer som fordonets hastighet och trafikflödet. Trafikbuller kan ha negativa effekter på människors hälsa, välbefinnande, inklusive sömnsvårigheter, hörselskador, stress, och hjärt-kärlsjukdomar.

Arbetsätt för att nå miljömålen

Intern och extern samverkan

Alla stadens nämnder och bolagsstyrelser är viktiga i arbetet för att nå miljöprogrammets mål vilket ställer stora krav på intern samverkan mellan förvaltningar och bolag. Genom god kunskap om varandras uppdrag och förutsättningar skapas en helhetsbild som stärker stadens förmåga att i den interna dialogen finna de allra bästa lösningarna för miljön och klimatet. Genom samordning och genom att verka tillsammans tillvaratar vi den kraft och den förmåga som finns i stadens stora organisation. Intern samverkan är också ett verktyg för att säkerställa de mångfunktionella lösningar som krävs i en stor stad som Stockholm där såväl resurser som ytor är begränsade. Med mångfunktionella lösningar kan flera positiva effekter åstadkommas samtidigt, exempelvis genom naturbaserade lösningar som kan ge samhälls-, miljö- och klimatnytta samtidigt.

Flera mål i miljöprogrammet kan staden inte nå på egen hand utan de kräver samverkan med andra. Näringsliv, civilsamhälle, akademi, offentlig sektor och andra städer runt om i Sverige och världen är exempel på aktörer med vilka staden delar såväl utmaningar som målsättningar. Här kan starka, värdeskapande partnerskap ge möjligheter, insikter och engagemang. En samverkan som kan leda till nya lösningar och att utvecklingen mot gemensamma mål kan gå snabbare.

Staden behöver säkerställa att invånarna involveras i miljö- och klimatarbetet. Delaktighet är en nyckel för att lyckas med omställningen. Staden ska därför fördjupa dialogen och policyutvecklingen tillsammans med invånare, exempelvis genom ett medborgarråd. Det är också genom samverkan internt eller externt som vi skapar den lärande organisation som är avgörande för att nå stadens miljö och klimatmål. Genom erfarenhetsutbyte får vi ny, viktig kunskap som hjälper oss som organisation att utveckla arbetsätt och strategier inom miljö- och klimatområdet, ett område som är under ständig och snabb utveckling.

Inköp

Inköp är ett betydelsefullt verktyg för att uppnå majoriteten av miljöprogrammets mål. Staden köper årligen varor, tjänster och entreprenader för stora belopp. Det finns därför potential att göra en stor miljönytta genom att göra mer hållbara val i dessa inköp. Inom flera kategorier av inköp är dessutom staden en så pass stor köpare att det finns möjligheter att påverka leverantörsmarknaden i en mer hållbar riktning. Det

är avgörande att de hållbarhetskrav som ställs är relevanta och enhetliga. För att få önskad effekt behöver staden aktivt arbeta med en systematisk och kontinuerlig avtalsuppföljning. Genom intern samverkan och genom att öka kunskapen om och föra dialog med leverantörsmarknaden under hela inköpsprocessen kan stadens nämnder och bolagsstyrelser ytterligare stärka sin förmåga att driva omställningen till hållbara inköp och möjliggöra innovativa cirkulära lösningar.

Kommunikation och påverkansarbete

Stadens kommunikation såväl internt som med stockholmare och andra målgrupper och intressenter är en viktig del av stadens arbete och skapar intresse, acceptans och engagemang för den förändring som behöver ske. Kommunikationsarbetet är en strategisk och värdeskapande process som ger stöd för att nå stadens miljömål och som dessutom påverkar hur stadens arbete och Stockholms stad uppfattas. Den interna kommunikationen ska göra stadens mål och programmets underliggande handlingsplaner kända inom stadens organisation. Den tydliggör för ansvariga vad som behöver göras för att nå målen och bidrar till genomförandet av programmet. Kommunikationsinsatser som riktar sig till målgrupper, aktörer och intressenter som kan bidra till att målen i miljöprogrammet nås är särskilt viktiga. Deras engagemang behöver tas tillvara och stadens kommunikation kan skapa stolthet och inspirera till handling både internt och externt. Kommunikation är också ett viktigt verktyg för att påverka konsumtionsmönster och därmed de konsumtionsbaserade utsläppen. Staden behöver löpande utveckla och använda kommunikationsmetoder och -kanaler som når ut till målgrupperna på ett effektivt sätt så att de effekter som staden strävar efter kan uppnås. Här behöver staden utveckla nya arbetssätt. Kommunikationen ska i större utsträckning ske där stockholmarna befinner sig både fysiskt och digitalt, så som i direkt anslutning till åtgärder i stadsmiljön. Staden behöver identifiera fler medkommunikatörer som kan sprida omställningsarbetet. Detta inkluderar även internationella samarbeten som C40, Eurocities, POLIS, ICLEI med flera samt internationell media. För att fortsätta och snabba på omställningen behövs ett aktivt påverkansarbete för att verka för att de nationella styrmedlen skärps och för att hindrande lagar ska ändras. Staden behöver även delta aktivt på EU-nivå för att påverka EU-kommissionens och EU-parlamentets arbete så att rätt förutsättningar skapas för det som görs på lokal nivå.

Innovation, digitalisering och lärande

Miljö- och klimatarbetet kräver arbetssätt som utvecklas över tid och i takt med tiden. En del i detta är nämnders och bolags arbete med ständiga förbättringar där arbetssätt, processer, strukturer, styrning och kompetenser justeras utifrån gjorda erfarenheter och utvärderingar. Utmaningarna inom miljö- och klimatområdet skapar behov av nya lösningar. Innovation

behöver utgå från användarperspektivet och drivas av behoven. Innovationsarbete går ofta på tvärs med inarbetade strukturer, arbetssätt och processer. Det förutsätter mod, undersökande nyfikenhet och ställer krav på en annan styrning och ledning jämfört arbetet med ständiga förbättringar. Nämnder och bolagsstyrelser behöver utveckla strukturer, arbetssätt och stöd för att tillvarata medarbetarnas idéer, hur lösningar kan utvärderas och goda exempel spridas för att införas på bredare front.

Många gånger vilar framgångsrikt innovationsarbete också på samverkan med andra parter i och utanför den egna organisationen. Stadens nämnder och bolag behöver bevaka utlysningar och ansöka om finansiering för utvecklings- och innovationsarbete kopplat till miljö- och klimatfrågor. Såväl ständiga förbättringar som innovation kan ofta ha digitalisering som verktyg. Allt mer information och data samlas in och kan omvandlas till insikter som är viktiga i omställningen. Det kan handla om att mäta klimatförändringar över tid, realtidsstyra elförbrukning eller tillgängliggöra kunskap. Att tillvarata digitaliseringens möjligheter genom ett nära samarbete mellan verksamhets- och IT-kompetens är därför en viktig del i stadens miljö- och klimatarbete.

Stockholms Klimathandlingsplan 2030

Klimathandlingsplan 2030 – En rättvis omställning för ett Stockholm utan globalt

Klimatavtryck anger hur staden ska nå sina ambitiösa klimatmål, fastlagda i Miljöprogram 2030: mål 1. En rättvis och inkluderande omställning och mål 2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck. Klimathandlingsplan 2030 är ett styrdokument för Stockholms stads hela organisation som konkretiserar hur de klimatrelaterade målen i miljöprogrammet ska kunna nås.

Planen anger att stadens klimatarbete ska ske i fem utpekade omställningsområden

1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning.
2. Utveckla ett klimatpositivt energisystem.
3. Driva på för hållbara och fossilfria transporter.
4. Planera, bygga och utveckla staden cirkulärt och hållbart.
5. Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation.

Nedan följer kortfattade beskrivningar av dessa fem omställningsområden, utifrån den direkta relevans de har för stadsdelsförvaltningarna. För att läsa Klimathandlingsplan 2030 i sin helhet, gå in på *Miljöprogram och handlingsplaner* på stadens intranät.

Omställningsområde 1. Agera för en rättvis och inkluderande omställning

Staden ska bidra till att stärka invånarnas möjlighet till delaktighet och engagemang i klimatomställningen. Det lokala perspektivet är en viktig utgångspunkt och staden behöver bjuda in till samverkan med invånarna, civilsamhället och det lokala näringslivet. Ett stärkt klimatarbete i stadsdelsnämnderna är en av förutsättningarna för att arbetet på lokal nivå med klimatomställningen ska lyckas. Staden ska utveckla lokala samverkansarenor där kommunen, näringslivet och civilsamhället arbetar tillsammans för att snabbare genomföra åtgärder och nå mål kring klimat och hälsa. En rättvis klimatomställning med ett brett samhälleligt stöd och en bredd av perspektiv bygger på god kommunikation. Det behövs en ambitionshöjning kring kommunikation och dialog för att nå ut till fler, även grupper som idag är svåra att nå.

Stockholms stad ska nyttja sin roll som arbetsgivare och arbeta för att alla medarbetare och chefer bidrar i klimatomställningen. Staden ska stötta utvecklingen av fler arbetstillfällen som främjar den gröna omställningen och samtidigt bidrar till arbetsmarknadsetablering för grupper med en utsatt position på arbetsmarknaden. Arbetsgivare inom den gröna omställningen är exempelvis restaurang- och dagligvaruhandel, bygg- och fastighetsbransch, reparations- och hyrtjänster, transporttjänster och teknikutvecklingstjänster.

Staden ska bidra till att stärka klimatkunskaperna i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan samt vuxenutbildningen.

Stockholmarna har, i ett globalt perspektiv, höga utsläpp från sin konsumtion. Samtidigt finns det betydande skillnader i klimatavtryck mellan invånare i olika delar av staden. Alla invånare måste bidra till omställningen men de invånare som orsakar störst klimatpåverkan behöver bidra mer. Staden ska skapa möjligheter för alla stockholmare att delta i omställningen utifrån sina förutsättningar. Många stockholmare behöver i sin livsstil göra mer hållbara val kring resande, boende samt övrig konsumtion. Uppkomsten av avfall behöver minska. Dessutom krävs att näringslivet arbetar för att producera varor och tjänster med lägre klimatpåverkan.

Staden ska skapa förutsättningar och i vissa fall driva olika tjänster för delning och återbruk, såsom exempelvis hyrcyklar, reparationer och utlåning av fritidsutrustning. Staden ska också främja hållbara och hälsosamma mat- och livsstilsvanor, genomföra hållbara evenemang, driva på innovativa lösningar genom upphandling samt medverka i olika typer av samverkansprojekt tillsammans med näringsliv, akademi och civilsamhälle.

För att nå stadens klimatmål ska staden bland annat:

Stärka och utveckla invånarnas möjlighet till delaktighet och engagemang i klimatomställningen, bland annat genom stärkt klimatarbete i stadsdelarna.

Säkerställa att klimaträttvisa inkluderas i stadsplaneringen och i beslut om investeringar.

Utveckla lokal samverkan för klimat och hälsa i samverkan med civilsamhälle och näringsliv.

Arbeta för utökade möjligheter för stockholmarna att hyra, reparera, byta, dela, låna eller skänka.

Utveckla arbetet med att främja konsumtionsbeteenden som har en låg klimatpåverkan.

Utforma arbetsmarknads- och utbildningsinsatser för att mäta nya behov och kompetenser i arbetslivet till följd av klimatomställningen.

Omställningsområde 2. Utveckla ett klimatpositivt energisystem

I Stockholm produceras fjärrvärme och el till stor del genom energiåtervinning av avfall i kraftvärmeverk. Avfallsförbränningen utgör en viktig funktion genom att ta hand om det avfall som i dagsläget inte kan hanteras på annat sätt. En stor utmaning är att minska den fossila andelen av avfallet, vilket framförallt utgörs av plast. Ökad tillgång till fastighetsnära källsortering gör det lättare för invånare att sortera ut plast. Ytterligare utsortering av plast från avfallet möjliggörs genom eftersorteringsanläggningen i Högdalen. Dessutom behöver plast i verksamheternas avfall minska. Staden ska verka för teknikutveckling och lösningar som möjliggör återvinning och återanvändning av plaster som idag måste förbrännas. Genom ökad utsortering och materialåtervinning av plast ska förbränning av fossil plast inom fjärrvärmen fasas ut så fort som möjligt med målet att upphöra senast år 2040. Staden behöver också verka för att även eftersorterat hushållsavfall ska räknas in under producentansvaret.

Utöver att ställa om till förnybar energi behöver energin användas mer effektivt. Staden ska i ett första steg till år 2026 minska sin relativa energianvändning med tio procent (jämfört med 2022 enligt Stockholms stads budget 2024). Staden behöver dessutom anpassa sig till allt skarpare EU-krav rörande bland annat byggnaders energiprestanda. Även skarpa energikrav vid nybyggnation samt krav vid inköp av till exempel vitvaror, IT-utrustning och belysning är viktigt för en effektiv energianvändning.

För att nå stadens klimatmål ska staden bland annat:

Verka för att bygga ut och förstärka elnätet för att bland annat möjliggöra en storskalig elektrifiering av transportsektorn.

Verka för en fullskalig anläggning för koldioxinfångning (bio-CCS)

Minska mängden fossil plast som går till avfällningsförbränning samt utreda de samlade effekterna av anläggningar för koldioxidinfångning av kvarvarande fossila utsläpp vid avfallsförbränning (CCS). Vid behov och lämplighet ska CCS tas i bruk.

Planera och testa innovativa energilösningar

Fortsätta minska energianvändning i stadens verksamheter samt verka för minskad energianvändning i hushåll och privata verksamheter.

Verka för samförbränning av avloppsslam och biobränsle.

Främja ökad produktion och lagring av förnybar el.

Omställningsområde 3. Driva på för hållbara och fossilfria transporter

Stockholm står inför en stor omställning av transportsektorn. Utsläppen ska minska med 80 procent till år 2030 jämfört med år 2010. Samtidigt växer Stockholm och fler ska bo, arbeta och besöka staden. Detta kräver i första hand en omställning av hur vi rör oss och transporterar gods men även en snabb elektrifiering och en ökad andel förnybara bränslen.

Satsningar på gångvägnätet samt ökat fokus på att skapa trygga och väl gestaltade offentliga miljöer ökar tillgängligheten och gör att fler personer kan gå för att nå sina viktigaste målpunkter.

Staden ska fortsätta satsa på att göra det attraktivare och säkrare att cykla. Målsättningen om att 25 procent av stockholmarnas resor ska ske med cykel år 2040 (11 procent år 2019) sätter riktningen. En kraftfull utbyggnad av cykelinfrastrukturen i kombination med en hög standard på underhåll och vinterdrift kan göra cykeln till en självklar del av trafiken i staden året om. Kollektivtrafiken behöver fortsätta byggas ut med genomförande av planerade spårsatsningar. Detta för att hantera en växande region och uppnå att en ökad andel av resorna sker inom kollektivtrafik-systemet.

År 2030 kan laddbara fordon utgöra upp emot 80 procent av personbilsflottan och en kraftig elektrifiering väntas även inom godstrafiken. År 2030 kan drygt hälften av de lätta lastbilarna och en femtedel av de tunga lastbilarna vara elfordon. En fortsatt utbyggnad av

laddinfrastruktur för en god tillgänglighet i hela regionen i kombination med utveckling av teknikdrivande regleringar blir viktiga faktorer för att snabba på omställningen. Ett exempel på reglering är miljözon klass 3 som staden inför.

Målet om en utsläppsfri innerstad år 2030 ställer höga krav på elektrifiering av godstrafiken. Godstransporterna behöver även fortsatt effektiviseras genom en högre grad av samordnade flöden och en ökad överflyttning till tysta leveranser på kvällar och nätter då vägnätet är mindre belastat. Staden ska vara en förebild och driva på utvecklingen för hållbara transporter. Det sker exempelvis genom en egen fossilfri fordonspark och genom att ställa krav på fossilfria drivmedel och fordon vid upphandlingar av transporter och arbetsmaskiner.

För att nå stadens klimatmål ska staden bland annat:

Prioritera gång, cykel och kollektivtrafik i enighet med framkomlighetsstrategin.

Prioritera om ytor längst större trafikleder och gator samt reglera parkering för minskad biltrafik.

Driva på och möjliggöra en snabb elektrifiering genom utbyggnad av laddinfrastruktur.

Möjliggöra godsleveranser på kvällar och helger.

Fortsätta elektrifiera den lokala sjöfarten samt ansluta fartyg i hamn till el.

Utveckla, tillämpa och följa upp handlingskrav på fossilfria fordon och drivmedel.

Omställningsområde 4. Planera, bygga och utveckla staden cirkulärt och hållbart

Stockholm är och ska vara en växande stad. Staden har som mål att 140 000 bostäder med tillhörande samhällsservice ska byggas fram till år 2035. Samtidigt är utsläppen från bygg- och anläggningssektorn betydande och behöver minska till år 2030 och på sikt bli klimatneutral. Komplexiteten i stadens utveckling kräver att avvägningar görs mellan olika mål och intressen samtidigt som alla dimensioner av hållbarhet ska uppnås.

Vidare ska planeringen och utvecklingen av både nya och befintliga områden bidra till att invånare och verksamheter kan leva och arbeta med så lågt klimatavtryck som möjligt. Det kan ske genom exempelvis energieffektiv bebyggelse eller genom att minimera behovet av resande

genom att skapa närhet till service, arbetsplatser och hållbar mobilitet. En tät stad skapar förutsättningar för lägre klimatutsläpp.

Stadsplaneringen ska anpassas för att möjliggöra cirkulärt byggande genom bland annat återbruk och hållbara materialval. När staden uppför byggnader ska återbrukat material nyttjas i högre utsträckning. Vid rivning ska fastighetsägare och byggaktörer genomföra återbruksinventering för att identifiera material som kan återbrukas på plats eller i andra projekt. För att underlätta återbruk av bygg- och anläggningsmaterial ska återbrukscentraler etableras för mellanlagring. Digitala system behöver utvecklas av marknaden för att ge översikt över tillgång och efterfrågan av återbrukat material.

För att nå stadens klimatmål ska staden bland annat:

Planera, projektera och bygg staden med låg klimatpåverkan där invånare och verksamheter kan leva, transportera sig och arbeta med så lågt klimatavtryck som möjligt.

Ställa klimatkrav i stadens egna entreprenadupphandlingar för bygg och anläggning.

Uppmuntra fastighetsägare och utveckla och anpassa befintliga byggnader framför rivning och nyproduktion.

Verka för att näringsaktörer bidrar till att tillvarata överskott av energi, såsom restvärme från byggnationer och olika verksamhetsprocesser.

Skapa förutsättningar för återbruk genom bl.a. etablera återbrukscentraler för bygg- och anläggningsmaterial.

Omställningsområde 5. Styra mot en konsumtion med låg klimatpåverkan i stadens egen organisation

Stadens organisation, som en stor inköpare av varor, tjänster och entreprenader, spelar en viktig roll i arbetet att minska konsumtionens klimatpåverkan. Genom att ändra tankesätt och ifrågasätta det traditionella sättet att tillgodose behov är det möjligt att minska klimatpåverkan från stadens egen konsumtion. Staden ska fortsätta driva på omställningen genom att systematiskt ställa klimat- och cirkularitetskrav i upphandlingar samt följa upp dessa. Kompetensen om dessa frågor ska öka hos alla i stadens inköpsorganisation för att nå detta och den stadsgemensamma inköpsprocessen ska utvecklas ytterligare. Vidare ska staden också accelerera arbetet med att etablera mer hållbara och cirkulära arbetssätt och rutiner i sina verksamheter. Med hjälp av stöd, digitala verktyg och vägledning ska det bli lättare att göra hållbara val vid köp och i det dagliga arbetet. Det finns konsumtionsområden där stadens organisation har stor

påverkan på klimatet och som behöver särskilt fokus. Åtgärder för att minska utsläpp från stadens inköp av energi, transporter och bygg- och anläggningsmaterial ingår i omställningsområde 2 till 4.

Klimatpåverkan från den mat som serveras på stadens förskolor, skolor, fritidsgårdar, dagverksamheter och på stadens vård- och omsorgsboenden behöver minska markant till år 2030. Detta ska ske genom att till exempel öka andelen vegetabilier. Onödigt matavfall, det vill säga matsvinn, behöver också minska avsevärt.

Stockholms stad har vidare en viktig roll att spela i att minska klimatpåverkan från plast, både förpackningar och varor. Genom att minska användning av plast och säkerställa att den plast som behöver användas cirkuleras genom återanvändning eller materialåtervinning ska klimatpåverkan minska. Även klimatpåverkan från inköp av möbler och inventarier, IT-utrustning och textilier ska minska och det finns stor potential att arbeta mer cirkulärt genom exempelvis delning, återbruk, reparation och materialval.

Staden behöver också se till att de varor och förpackningar som används kan återanvändas och materialåtervinnas genom att skapa effektiva system för insamling, sortering och återanvändning eller återvinning. Staden ska bidra till att uppkomsten av avfall minskar och stadens avfallsplan är ett viktigt verktyg för att skala upp det arbetet. Genom att minska klimatpåverkan från verksamheternas egen konsumtion ska staden vara en förebild och inspirera både stockholmarna och näringslivet till mer hållbar och cirkulär konsumtion.

För att nå stadens klimatmål ska staden bland annat:

Kartlägga utsläpp från inköp i respektive verksamhet för att kunna prioritera och genomföra insatser.

Öka kunskapen och kompetens kring klimatkrav kopplat till inköp.

Utveckla leverantörsdialog för att möjliggöra innovation och arbeta med strategisk samverkan med andra upphandlade myndigheter och akademi.

Etablera systematiskt arbete för att minska användning av förbrukningsartiklar i plast.

Minska klimatpåverkan från den offentliga måltiden genom att bland annat öka andelen vegetabilier samt minska mängden matsvinn.

5. Centrala dokument för miljö-, klimat- och hållbarhetsarbetet

Under Styrdokument på stadens intranät finns nedan dokument:

[Stadens styrdokument - Stockholms stad \(start.stockholm\)](#)

Övergripande dokument

- Stockholms stads budget 2026
- Vision 2040 - Möjligheternas Stockholm
- Stockholms stads kvalitetsprogram

Miljö- och klimatprogram

- Miljöprogram 2030
- Klimathandlingsplan 2030
- God, hälsosam och klimatsmart mat – Matstrategi för Stockholms stad 2019 (ersätts under våren 2026 av nytt matprogram: God mat för hälsa, klimat och miljö)
- Stockholms stads kemikalieplan 2031
- Handlingsplan för biologisk mångfald
- Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020-2024
- Handlingsplan för hållbar plastanvändning
- Rese- och mötespolicy 2024
- Fordonsstrategi för kommunkoncernen Stockholms stad
- Energistrategi för Stockholms stad
- Grönare Stockholm, Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden
- Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus
- Stockholm Vatten och Avfall: Avfallsplan för Stockholm 2025-2030
- Stockholms stads handlingsplan för klimatanpassning
- Dagvattenstrategi – Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering
- Åtgärdsprogram för buller 2024-2028

Agenda 2030 med mera

- Agenda 2030 – [Agenda 2030](#)
- Hållbarhetsrapport 2025, Stockholms stad
- Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna
- Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter

- Strategi för romsk inkludering 2018-2022
- Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022
- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022
- Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022
- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029
- Handlingsplan för en äldrevänlig stad
- Stockholms stads program för inköp
- Kommunikationsprogram för Stockholms stad
- Stockholms stads kvalitetsprogram

6. Stöd i miljö- och klimatarbetet

Rese- och mötespolicy Stockholms stad 2024

Vid korta resor ska resan göras genom att gå, cykla eller resa kollektivt. Stadens egna bilar, upphandlad bilpool eller taxi kan väljas om inget kollektivt färdssätt finns att tillgå. När resor sker med taxi eller hyrbil ska elbilar alltid vid tillgänglighet efterfrågas. Resor med egen bil i tjänsten ska undvikas och får endast ske med egen bil som uppfyller kommunfullmäktiges miljöbilsdefinition.

Vid längre resor ska tåg eller buss väljas i första hand. Även båt kan övervägas som ett alternativ till flyg där det är möjligt. För inrikes resor ska alltid tåg prioriteras. Vid resor inom Sverige och Europa ska resebyrån i första hand ta fram ett förslag på resa med tåg.

Flygresor utnyttjas i första hand för längre utrikesresor där tåg och buss inte utgör ett alternativ. Vid bokning av flygresor väljs direktflyg i första hand alternativt flyg i kombination med tågresa. Generellt gäller att huvudresan måste vara längre än 50 mil. Därtill är flygresor till Göteborg och Malmö inte tillåtna. Undantag från detta kan göras av särskilda skäl. Flygresor i tjänsten godkänns av förvaltningschef/bolagschef och utifrån de principer som finns angivna i stadens rese- och mötespolicy.

Eventuella flygresor ska kompenseras genom ett stadsövergripande system för intern klimatväxling (Dnr 2023/310).

Samtliga nämnders tjänsteresor med flyg beläggs med ett internt kostnadspåslag om 50 procent som används för att subventionera klimatfrämjande åtgärder och finansiera implementering och uppföljning av systemet i Stockholms stad.

På intranätet: Start/Stöd i arbetet/Service på arbetsplatsen/Resor

Kostdatasystemet Tendmill

Kostdatasystemet Tendmill är infört på stadens förvaltningar för att följa upp bland annat klimatpåverkan (CO₂e/koldioxidekvivalenter per kg livsmedel) från stadens samtliga centralt upphandlade livsmedelsleverantörer. Det ska finnas minst en systemadministratör per avdelning som regelbundet följer upp. Kontakta förvaltningens hållbarhetsstrateg för behörighet och inloggningsuppgifter.

Stocket återbruk

På Stocket går det att hitta begagnade möbler och annat från stadens verksamheter. Vi kan också annonsera ut möbler, växter och annat som vi inte behöver. Det är också möjligt att göra efterlysningar. Tjänsterna är kostnadsfria. Stocket finns under Favoriter på stadens

Intranät [Stocket återbruk \(stockholm.se\)](https://stocket.stockholm.se)

Chemsoft – stadens kemikaliehanteringssystem

[Chemsoft – kemikaliehanteringssystem. \(stockholm.se\)](https://chemsoft.stockholm.se)

Kemikaliehanteringssystemet Chemsoft, som finns på Startsidan för stadens intranät, under Mina verktyg, används dels för att kartlägga kemikalieanvändningen i Stockholms stad, och dels för att byta ut farliga ämnen som används mot bättre alternativ. Lagstiftningen kräver att alla som bedriver en verksamhet ska ha koll på vilka farliga kemiska produkter som man använder, bland annat genom att ha en kemikalieförteckning. En kemisk produkt är ett kemiskt ämne eller en blandning av olika kemiska ämnen. Varje enhet ska regelbundet uppdatera sina kemikalier i Chemsoft för varje lokal. Användandet av kemikalier som innehåller utfasningsämnen, (röd triangel) och riskminskningsämnen, (gul triangel) ska anges före varje årsskifte med uppskattad mängd.

Utfasningsämnen och riskminskningsämnen

Alla kemikalier är inte farliga men kan ändå innebära miljö- eller hälsorisker om de hanteras fel. Farliga kemikalier kan orsaka olika typer av skador på människor, allt från mild hudirritation till cancer, och de kan också ha en betydande påverkan på miljön. Enligt stadens kemikalieplan ska utfasningsämnen fasas ut ur staden och prioriterade riskminskningsämnen får bara användas om man kan säkerställa att användningen är säker. Utfasningsämnen har så allvarliga egenskaper att de på sikt inte ska användas alls i samhället. Exempel på prioriterade riskminskningsämnen är allergiframkallande ämnen, ämnen med mycket hög akut giftighet, potentiella PBT-ämnen eller ämnen som är miljöfarliga.

Substitution (ersättning) av kemikalier

Det är viktigt att vi tillsammans börjar hitta vägar för att i första hand ersätta produkter med utfasningsämnen. När man ska börja fundera över substitution är det alltid bra att starta med att ställa sig frågorna ”Vad använder vi produkten till? ”Behövs den verkligen, eller kan den avvecklas och lämnas som farligt avfall”? ”Vad har den för funktion”?

Exempel på kemiska produkter

- Handdiskmedel
- Maskindiskmedel
- Städ-produkter och andra rengöringsmedel
- Målarfärg
- Desinfektionsmedel
- Bekämpningsmedel/biocider
- Smörjoljor
- Limmer och lacker
- Laboratoriekemikalier.

Det kan vara svårt att veta vilka produkter som är kemiska produkter. Här kommer några

exempel på produkter som INTE är kemiska produkter, och som alltså inte ska läggas in i Chemsoft

- Kosmetiska och hygieniska produkter, t.ex. handtvål, hårspray, smink (även teatersmink), tandkräm, schampo, balsam, hudkräm
- Läkemedel
- Avfall från kemikalier
- Livsmedel
- Varor.

Alla dessa produkter omfattas av annan lagstiftning, de har inte samma märkningskrav som kemiska produkter.

I organisationen

Verksamhet som utförs på uppdrag av staden ska rapportera sin kemikalieanvändning regelbundet i Chemsoft. Uppföljning av detta kommer ske årsvis i samband med verksamhetsberättelsen, och följs också upp av miljöförvaltningen. Alla stadens anställda kan komma åt systemet och är då ”läsanvändare” (read-only). För att kunna skapa kemikalieförteckningar m.m. behöver du vara ”användare”. För att ändra behörighet från läsanvändare till användare behöver en lokal administratör hjälpa till. Kontakta respektive avdelningsadministratör för detta, eller förvaltningens hållbarhetsstrateg.

Mer finns att läsa på intranätet, under

[Chemsoft – kemikaliehanteringssystem. \(stockholm.se\)](https://www.stockholm.se/chemsoft)

Utbildningar

Stockholms miljöprogram 2030

[Kurs: Stockholms miljöprogram 2030 – vägledning, inspiration, stöd](#)

Utbildningen riktar sig till dig som är chef och ledare i alla stadens verksamheter, men även till andra medarbetare som har en viktig roll i miljöarbetet; miljösamordnare, miljöombud, strateger, planerare, projektledare och inköpare. Kort sagt till alla som på något sätt har ansvar för och kan påverka stadens arbete för att uppnå målen i programmet. Utbildningen tar cirka 60 minuter att genomföra, och går att dela upp på flera tillfällen.

Kemikaliesmart förskola

[Kemikaliesmart förskola: Kemikaliesmart förskola](#)

Utbildning av personal är en viktig del i arbetet för en kemikaliesmart förskola. Kemikaliecentrum har tagit fram en webbutbildning för dig som arbetar i förskolan eller i pedagogisk omsorg. En uppdatering av utbildningen kommer göras under 2026 med anledning av den nya kemikalieplanen som antagits under 2025.

Energieffektiva storkök – webutbildning

[Utbildning energieffektiva storkök](#)

Stockholms stad har drygt 750 storkök som producerar cirka 160 000 portioner mat varje dag. Det kräver stora mängder energi och skapar effektoppar när alla kök sätter på sin utrustning samtidigt på morgonen. Storköken har därför en viktig roll att spela för att minska energianvändningen och öka energieffektiviseringen. Bara genom enkla beteendeförändringar, som att använda köksutrustningen lite smartare, går det att spara 5-15 procent energi! Energicentrum, stadens egen funktion för energifrågor, har därför tagit fram en webbutbildning för dig som arbetar i storkök. Den ger tips och råd om de viktigaste sakerna som du med enkla medel kan göra för att spara energi i köket. Utbildningen tar cirka tio minuter.

Checklistor och guider staden

Handskguide kök

[Handskguide kök](#)

Minska mängden engångshandskar Använd engångshandskar endast när du har sår eller eksem på händerna. Byt mellan varje arbetsmoment, men tänk på att de aldrig ersätter handtvätt

Kemikaliesmart förskola

På webbsidan *Minska skadliga kemikalier i förskolan och skolan*

[Minska skadliga kemikalier i förskolan och skolan - Stockholms stad \(leverantor.stockholm\)](https://www.stockholms.se/tema/miljo-och-klimat/minska-skadliga-kemikalier-i-for-skolan-och-skolan)

finns mycket information och tips, samt artikelnummer på kemikaliesmarta varor.

Där finns också länk till Vägledning och goda exempel för Kemikaliesmart förskola.

[Vägledning och goda exempel för kemikaliesmart förskola](#)

Hållbar äldreomsorg

På webbsidan Hållbar äldreomsorg

[Hållbar äldreomsorg - Stockholms stad](https://www.stockholms.se/tema/miljo-och-klimat/hallbar-aldreomsorg)

finns vägledning, stödmaterial och goda exempel som riktar sig till vård- och omsorgsboenden. Här finns också tips vid inköp med artikelnummer för hållbara produkter.

Leva Hållbart

[Leva hållbart - Stockholms stad](https://www.stockholms.se/tema/miljo-och-klimat/leva-hallbart)

Stadens webbsidan Leva hållbart riktar sig till invånarna i Stockholm med massor av information och tips om miljö, klimat och hållbarhet. Denna kan vi sprida till brukarna i våra verksamheter.

Checklistor

Kungsholmens stadsdelsförvaltning har tagit fram följande checklistor till verksamheterna som finns att ta del av på kommande sidor i detta dokument:

Checklista för att minska onödig elförbrukning i våra lokaler

Checklista för vårt hållbara kontor

Checklista för vårt hållbara kontor: Tekniska nämndhuset

Checklista för att minska onödig plastförbrukning i våra verksamheter

Checklista för att minska onödig elförbrukning i våra lokaler

1

Släck

Släck lamporna i arbetslokaler där ingen vistas, även om det bara är för en stund.

2

Stäng av

Dator och datorskärmar drar energi även i energisparläge så stäng därför av med strömbrytarknappen vid arbetspassets slut. Kom också ihåg att stänga av andra elapparater, och dra ut laddare och annan elektronik, som inte används.

3

Spara varmvatten

Att värma upp vatten drar mycket energi. Tänk därför på att använda varmvattnet sparsamt.

4

Vädra medvetet

Öppna fönstret ordentligt en kort stund vid vädring, och vrid samtidigt ner värmen om det finns ett närliggande element. Annars sipprar värmen ut genom fönstret helt i onödan. Kom ihåg att återställa elementet efteråt.

5

Kör för fullt

Kör fulla diskmaskiner, tvättmaskiner, torktumlare och torkskåp. Halvtomma maskiner drar mycket onödig energi.

6

Kolla tempen

Kontrollera temperatur i kyl och frys regelbundet. Normal temperatur i ett kylskåp bör inte vara lägre än 4° och i en frys -18°. Fropa av frysen regelbundet om det är en modell där det ska göras manuellt.

7

Möblera smart

Ställ inga täckande möbler framför eller ovanför elementen. Annars blockeras värmeflödet vilket kan leda till att det blir för kallt eller att elementen behöver vara för högt ställda. Utnyttja dagsljuset maximalt och placera arbetsplatser nära fönster.

Checklista för vårt hållbara kontor

1

Återvinn

Använd alltid lokalens återvinningsstationer.

2

Minska matsvinn

Undvik matsvinn genom att vara noga med antal vid mat- och fikabeställningar, och ta till vara på det som blivit över. Återvinn allt matavfall.

3

Undvik plast

Använd bara plast när det är nödvändigt. Kom ihåg att kemikalier från plastförpackningar kan gå över i maten när du mikrar. Alla plastförpackningar ska återvinnas.

4

Avstå från engångsmaterial

Använd diskbara koppar och glas i stället för pappmuggar. Tipsa gärna eventuella besökare om detta.

5

Spara papper

Sträva efter att minska mängden utskrifter och skriv alltid ut dubbelsidigt och svartvitt om inget annat krävs.

6

Var energisnål

Stäng av datorer, skärmar, de lampor som går att släcka, och annan elektronik när de inte används. Stäng av skärmar i mötesrum efter avslutat möte.

7

Res klimatsmart

Korta resor ska göras genom att gå, cykla eller resa kollektivt. Stadens egna bilar, upphandlad bilpool eller taxi kan väljas om inget kollektivt färd sätt finns att tillgå. När resor sker med taxi eller hyrbil ska elbilar alltid efterfrågas vid tillgänglighet. Vid längre resor ska tåg väljas i första hand. För inrikes resor ska alltid tåg prioriteras.

Checklista för vårt hållbara kontor: Tekniska nämndhuset

1

Återvinn

Använd återvinningen vid kontorets kaffestationer, kök och servicestationer.

2

Minska matsvinn

Undvik matsvinn genom att vara noga med antal vid mat- och fikabeställningar, och ta till vara på det som blivit över. Återvinn allt matavfall.

3

Undvik plast

Använd bara plast när det är nödvändigt. Kom ihåg att kemikalier från plastförpackningar kan gå över i maten när du mikrar. Alla plastförpackningar ska återvinnas. Vid servicestationerna ska även plastfickor, plastgem, plastlinjaler, och plastlådor återvinnas.

4

Avstå från engångsmaterial

På plan 1 och 2 använder vi diskbara koppar och glas i stället för pappmuggar. Tipsa gärna eventuella besökare om detta. På plan -1, i reception och mötesrum, ska dock pappmuggar användas av säkerhetsskäl.

5

Spara papper

Sträva efter att minska mängden utskrifter och skriv alltid ut dubbelsidigt och svartvitt om inget annat krävs.

6

Var energisnål

Stäng av datorer, skärmar, de lampor som går att släcka, och annan elektronik när de inte används. Stäng av skärmar i mötesrum efter avslutat möte.

7

Res klimatsmart

Det finns två elcyklar som går att boka. Cyklarna står i garaget på våning -2. Boka cykeln i schemalägningsassistenten i Outlook eller direkt i receptionen. Vi kan också boka elbil hos stadens bilpool, som drivs av Bilpoolen.nu. Läs mer på intranätet: Service på arbetsplatsen.

Logga först in på intranät- appen i din mobil. Öppna sedan kameran i din mobil för att skanna QR-koden.

Stockholms
stad

Checklista för att minska onödig plastförbrukning i våra verksamheter

1

1. Undersök

Undersök vilken plastanvändning som är nödvändig i er verksamhet och vilken plast-användning som kan minskas eller upphöra helt.

2

2. Ta bort

Ta bort de engångsprodukter av plast som inte behövs, genom ändrade vanor. Behövs t ex skoskydd i er verksamhet?

3

3. Minska

Minska onödig användning av plastprodukter som till exempel avfallspåsar och engångshandskar (särskilt i kök) genom att göra medvetna val och följa basala hygienrutiner.

4

4. Återanvänd

Välj flergångsalternativ framför engångsartiklar, som till exempel personliga diskhandskar i köket, tvättbara haklappar och tvättbara lakans- och möbelsskydd istället för engångsunderlägg.

5

5. Byt ut

Välj förbrukningsartiklar i andra material än plast. Om det är nödvändigt med plast, försök att välja produkter av återvunnen eller biobaserad plast. Välj alltid avfallspåsar av återvunnen plast.

6

6. Återvinn

Alla plastförpackningar ska återvinnas! så att plasten kan användas till nya plastprodukter. Se till att alla era enheter har återvinningskärl för plastförpackningar. Alla plastförpackningar, både mjuka och hårda, sorteras tillsammans.

Film: Så minskar vi plastförbrukningen på Kungsholmens stadsdelsförvaltning

<https://play.mediaflowpro.com/ovp/16/21IE7TLLXI>